

การพัฒนาารูปแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการตลาด :
กรณีศึกษากลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย จังหวัดอุบลราชธานี
Development of Packaging for Marketing Promotion :
a Case Study of Pattanasatree Thai Silk, Ubonratchathani Province

ศิริวิมล สายเวช

บทคัดย่อ

การพัฒนาารูปแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการตลาด : กรณีศึกษากลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย จังหวัดอุบลราชธานีมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาปัจจัย เงื่อนไขของผลิตภัณฑ์ และปัญหาของบรรจุภัณฑ์ที่ผ่านมา 2. เพื่อพัฒนาารูปแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าให้มีรูปแบบสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย 3. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ โดยการวิจัยเป็นการวิจัยที่มีส่วนร่วมกับทางชุมชนโดยตรง ตั้งแต่เมื่อเริ่มศึกษาปัญหา การศึกษาความเป็นมา สิ่งที่ชุมชนต้องการให้แก้ไขและการวิเคราะห์ร่วมกัน โดยยึดเอาความต้องการของผู้บริโภค และศักยภาพของชุมชนเป็นหลัก จึงเป็นที่มาของการวิจัยเพื่อท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์ กระบวนการในการทำวิจัยเริ่มจากการศึกษาถึงปัจจัยในเรื่อง ราคา จุดอ่อนจุดแข็งของบรรจุภัณฑ์ ผ้าทอทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต การจัดเวทีประชุมแลกเปลี่ยน การเปิดรับเอาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทางชุมชน รวมไปถึงการลงสำรวจบรรจุภัณฑ์ผ้าทอในพื้นที่จังหวัดอุบล และจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนั้น ยังทำการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคว่าสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นของรูปแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอนั้นเป็นเช่นไร เมื่อได้คำตอบที่เกิดจากการสังเกตวิเคราะห์เรียบร้อยแล้ว คือ “การพัฒนาในเรื่องบรรจุภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น หรือการใช้วัสดุที่เป็นธรรมชาติ ย่อยสลายได้ง่าย สิ่งหนึ่งที่ต้องการคือ บรรจุภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ บ่งบอกถึงความเป็นอุบล และการใช้บรรจุภัณฑ์หมุนเวียนได้ ในเรื่องของราคา ก็เพิ่มขึ้นตามสมควร ตามสภาพเศรษฐกิจ”

ประเภทบรรจุภัณฑ์ที่ต้องการ อันดับหนึ่งคือ เครื่องจักรสาน อันดับสอง คือ ถูผ้า ซึ่งผู้วิจัยและชุมชนก็ได้นำเอาบทสรุปข้างต้นมาประเมินความเป็นไปได้ในการผลิต ซึ่งต้องลงพื้นที่สำรวจในเรื่องของ วัสดุ แรงงาน ราคา รวมไปถึงสำรวจอัตลักษณ์เมืองอุบล เพื่อจะนำมาใช้ในการออกแบบ เมื่อการลงพื้นที่สำรวจพบว่า มีวัสดุธรรมชาติค่อนข้างมากในชุมชน นำมาใช้ประโยชน์ได้ อีกทั้งยังมีกลุ่มแรงงานฝีมือที่มีความสามารถในการทำงาน และในเรื่องของราคาเมื่อเปรียบเทียบกับของเดิม รูปแบบใหม่จะมีราคาต้นทุนต่ำ ถึง พอประมาณ แต่คุณค่าทางจิตใจสูงและเกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชน

ผู้วิจัยได้ลงมือรวบรวมเอาประเด็นหลักที่จะช่วยสร้างสร้งงานออกแบบ โดยวางได้ดังนี้

- ประเด็นที่ 1 ต้องผลิตมาจากวัสดุธรรมชาติ หรือ วัสดุเหลือใช้
- ประเด็นที่ 2 ราคาไม่แพง
- ประเด็นที่ 3 สามารถนำไปใช้ได้
- ประเด็นที่ 4 มีเอกลักษณ์ บ่งบอกถึงความเป็นพื้นถิ่น

ประเด็นที่ 5 ดีไซน์ สวยงาม น่าใช้

ประเด็นที่ 6 เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ซึ่งเมื่อทำการผลิตออกมาเป็นต้นแบบนั้น บทสรุปการนำไปใช้จริงพบว่าเป็นที่น่าพอใจอย่างมาก ที่ทางทีมวิจัยสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภค และผู้ผลิต ชุมชนก็เกิดรายได้ เกิดกลุ่มที่ทำการผลิตบรรจุภัณฑ์ผ้าทอเฉพาะ ซึ่งจะเห็นได้ว่าบรรลุดูประสงคที่ตั้งไว้ และเป็นงานวิจัยที่กินได้ ใช้ได้จริง เกิดความภาคภูมิใจ อีกทั้งยังสามารถนำไปปรับใช้กับงานวิจัยอื่นๆ ในอนาคต

คำสำคัญ: บรรจุภัณฑ์ ส่งเสริมการตลาด กลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย จังหวัดอุบลราชธานี

บทนำ

โครงการ "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาล ในปี 2544 เพื่อส่งเสริม สนับสนุน กระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงานสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนา เป็นผลิตภัณฑ์และบริการคุณภาพ ที่มีจุดเด่นและมูลค่า เพื่อเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น สินค้าที่ผลิตขึ้นจึงเป็นสินค้าพื้นบ้านซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ผลิตขึ้นจากภูมิปัญญาบรรพบุรุษที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นซึ่งผลิตเพื่อใช้สอยและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ ดังนั้น หากมีการยกระดับ "ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านไทย" ให้ได้มาตรฐานคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดย่อมจะมีส่วนช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขันได้ ทั้งในด้านการรักษาดูแลภายในประเทศ คือ ป้องกันมิให้สินค้าจากต่างประเทศเข้ามาแข่งขัน และขยายตลาดของผลิตภัณฑ์พื้นบ้านไปยังต่างประเทศ

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีผลิตภัณฑ์ที่สร้างจากภูมิปัญญาชาวบ้านมากมาย หนึ่งในนั้นคือ ผ้าทอมือ ที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศ ด้วยลวดลาย เทคนิคการทอ สี ที่เป็นเอกลักษณ์ จึงทำให้ผ้าทอมือจังหวัดอุบลราชธานีได้รับความนิยมอย่างมาก เกิดเป็นกลุ่มสตรีทอผ้าในหลายๆอำเภอ และถือเป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน

ตลอดเวลาที่ผ่านมา ชาวบ้านได้ดำเนินกิจกรรมในการผลิตสินค้าในรูปแบบต่างๆ มากมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด จนสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ การผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการนี้เอง ได้ก่อให้เกิดสินค้าใหม่ๆ ขึ้นมากมาย และในรูปแบบต่างกันไป สิ่งหนึ่งที่มีความโดดเด่นมากในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า นั่นก็คือ บรรจุภัณฑ์ เหตุที่สำคัญ ก็เพราะ

1. บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่รองรับ สินค้าให้รวมกันอยู่เป็นกลุ่มน้อย หรือตามรูปร่างของภาชนะนั้นๆ
2. บรรจุภัณฑ์จะทำหน้าที่ป้องกันคุ้มครองสินค้าที่บรรจุอยู่ภายในไม่ให้ยุบ สลาย เสียรูปหรือเสียหายอันเกิดจากสภาพสิ่งแวดล้อม
3. บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่รักษา คุณภาพสินค้าให้คงเดิมตั้งแต่ผู้ผลิตจนถึงผู้บริโภคคนสุดท้าย
4. บรรจุภัณฑ์บ่งชี้ หรือแจ้งข้อมูล รายละเอียดต่างๆ ของสินค้าเกี่ยวกับสินค้านั้นๆ
5. บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่แนะนำผลิตภัณฑ์ที่ถูกบรรจุอยู่ให้กับผู้ซื้อด้วย ต้องดึงดูดความสนใจของผู้ซื้อที่ไม่เคยใช้ผลิตภัณฑ์นั้นๆ ให้สนใจในการใช้ และหลังจากใช้แล้วเกิดความพอใจที่จะซื้อซ้ำอีก

6. บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่ช่วยเพิ่มผลกำไรให้กับผลิตภัณฑ์ที่บรรจุอยู่ เนื่องจากในตลาดมีสินค้าและคู่แข่งเพิ่มขึ้นตลอดเวลา หากบรรจุภัณฑ์ของสินค้าใดได้รับการออกแบบเป็นอย่างดีจะสามารถดึงดูดตา ดึงดูดใจผู้บริโภคและก่อให้เกิดการซื้อในที่สุด รวมทั้งการลดต้นทุนการผลิต

7. บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่สร้างมูลค่าเพิ่ม ให้แก่ผลิตภัณฑ์ สร้างความเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

8. บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่ในการส่งเสริมการขาย เพื่อยึดพื้นที่แสดงจุดเด่น โฆษณ์ตัวเองได้อย่างสะดุดตา สามารถระบุแจ้งเงื่อนไข แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการเสนอผลประโยชน์เพิ่มเติมเพื่อจูงใจผู้บริโภค เมื่อต้องการจัดรายการเพื่อเสริมพลังการแข่งขัน ก็สามารถเปลี่ยนแปลงและจัดทำได้สะดวก ควบคุมได้และประหยัด

9. บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่ในการแสดงตัว คือ การสื่อความหมาย บุคลิก ภาพพจน์ การออกแบบและสีล้นแห่งคุณภาพ ความคุ้มค่าต่อผู้บริโภค / ผู้ใช้ / ผู้ซื้อ ให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชัดเจน สร้างความมั่นใจ

10. บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่ในการจัดจำหน่ายและการกระจาย เหมาะสมต่อพฤติกรรม การซื้อขายเอื้ออำนวยการแยกขาย ส่งต่อ การตั้งโชว์ การกระจาย การส่งเสริมจูงใจในตัวแทนต่อการขนย้าย ขนส่ง และการคลังสินค้า ด้วยต้นทุนสมเหตุสมผล ไม่เกิดรอยขีดข่วน / ชำรุดตั้งแต่จุดผลิตและบรรจุจนถึงมือผู้ซื้อ / ผู้ใช้ / ผู้บริโภค ทนทานต่อการเก็บไว้นานได้

กลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย จัดตั้งขึ้นโดยการรวมกลุ่มของ นางสาวพรทิพา บุญเรือง นางสาวศรีวิมล กำธร อดีตผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งปัจจุบันลาออกจากราชการมาบริหารโดยตรง และคณะครู-นักศึกษาโรงเรียนพัฒนาคุณภาพสตรี อุบลราชธานี เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2541 โดยแรกเริ่มมีสมาชิกทั้งหมด 7 คน มีเงินลงทุน 200,000 บาท ทางกลุ่มได้นำผ้ากาบบัว ซึ่งเป็นผ้าเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นผ้าทอมือที่ทอมาจากเส้นใยธรรมชาติที่มีความสวยงาม สีล้นสดใส มาผลิตเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปจำหน่ายในจังหวัดอุบลราชธานีและต่างจังหวัดที่มีงานจัดแสดงจำหน่ายสินค้า จนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

ปัจจุบัน กลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทยมีกลุ่มสมาชิกเครือข่ายประมาณ 200 คน ซึ่งสมาชิกเป็นคนในท้องถิ่นได้แก่ ตำบลเมืองศรีโค ตำบลค่าน้ำแซบ ตำบลธาตุ ตำบลคำขวาง ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มทอผ้า, กลุ่มเย็บเสื้อบุรุษ, กลุ่มเย็บเสื้อสตรี, กลุ่มเย็บกระเป๋ากา, กลุ่มทำผ้าบาติก, กลุ่มทำเทียนเจล, กลุ่มร้อยสร้อยหินมงคล เป็นแหล่งผลิตสินค้าส่งออกไปยังกลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย มีที่ทำการ 3 สาขาแต่ละสาขาส่งอยู่ติดกับถนนสายหลักที่มีการสัญจรไปมาสะดวกและ เป็นเส้นทางผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในกลุ่มมีสินค้าจำหน่ายหลากหลาย เช่น ผ้ากาบบัว ชุดสำเร็จ กระเป๋า ของที่ระลึก สินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง เป็นต้น การพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีการพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ๆ อยู่เสมอ และชิ้นงานยังมีความประณีตสวยงาม เป็นความภูมิใจของคนในชุมชน นอกจากมีการจำหน่ายสินค้าแล้ว ทางกลุ่มยังเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ให้บริการองค์ความรู้ในด้านศิลปหัตถกรรมของชุมชนได้เป็นอย่างดี

จากการสัมภาษณ์กับผู้บริหารและสมาชิกของกลุ่มบางส่วนพบว่า ร้านค้าเอกชนที่มีการจำหน่ายผ้าทอมือในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีมีจำนวนมาก ทำให้มีการแข่งขันกันสูง การจำหน่ายสินค้าของกลุ่มยังไม่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ในเรื่องของการพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ยังไม่มีความแตกต่างจากที่อื่น แต่ได้ให้ความเห็นว่า สิ่งที่จะช่วยให้พัฒนาต่างจากแหล่งอื่น

ก็คือ บรรจุกฎบัตร ที่ผ่านมาจากกลุ่มได้มีบรรจุกฎบัตรใส่สินค้าผ้าทอมือในลักษณะห่อตัวสินค้า แยกชิ้นก่อนที่จะถูกบรรจุลงกล่องหรือใส่ถุงหิ้ว เป็นพลาสติกใส เย็บปิดด้วยแม็กกับแท็กชื่อร้าน ในแต่ละห่อ จะมีโฆษณาแนะนำข้อมูลสำคัญของผลิตภัณฑ์นั้นๆ เพียงเล็กน้อย รวมถึงวิธีใช้ วิธีการรักษาและรูปแบบของบรรจุกฎบัตรขาดความโดดเด่น ไม่มีเอกลักษณ์ ไม่สามารถสร้าง แรงจูงใจให้กลุ่มผู้ซื้อเท่าที่ควร อีกทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ยังไม่สามารถ เข้าถึงกลุ่มผู้ใช้ เนื่องจากมีสื่อโฆษณาที่ด้อยประสิทธิภาพ จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่เป็นที่ รู้จักอย่างแพร่หลายเท่าที่ควร ซึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย น่าจะเป็นที่รู้จักมากกว่า ปัจจุบันถ้าหาก มีบรรจุกฎบัตรที่โดดเด่นที่สามารถสร้างแรงดึงดูดให้กับผู้ซื้อได้ จะเป็นการเพิ่ม ช่องทางในการจัดจำหน่ายให้กับกลุ่มเครือข่ายสมาชิก ซึ่งจะนำมาซึ่งรายได้ของทุกคน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัย เงื่อนไข ของผลิตภัณฑ์ และปัญหาของบรรจุกฎบัตรที่ผ่านมา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบบรรจุกฎบัตรผ้าให้มีรูปแบบสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม พัฒนาสตรีผ้าไทย
3. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

การวิจัยโครงการ พัฒนารูปแบบบรรจุกฎบัตรเพื่อส่งเสริมการตลาด : กรณีศึกษา ร้านพัฒนาสตรีผ้าไทย จังหวัดอุบลราชธานี เป็นโครงการที่มีรูปแบบวิจัยอย่างมีส่วนร่วมของ ชุมชน โดยมุ่งให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้และดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองเมื่องานวิจัยเสร็จสิ้น และรู้ถึงกระบวนการในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทั้งระบบการคิด การวิเคราะห์ และการประมวลผล โดยมุ่งศึกษาในประเด็นต่างๆ ดังนี้

(1) รูปแบบบรรจุกฎบัตรในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

- จุดดี จุดด้อยของบรรจุกฎบัตร
- ประเภทของบรรจุกฎบัตร
- ภูมิปัญญาบรรจุกฎบัตรท้องถิ่น
- เอกลักษณ์ของบรรจุกฎบัตร

(2) ทฤษฎี เทคนิคและวิธีการ

- เรื่องราว ตำนาน ด้านประเพณีและวัฒนธรรม
- เทคนิคการบรรจุกฎบัตร
- เทคนิคด้านการออกแบบ
- กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง
- ข้อมูลและสถานการณ์ ปัญหาในปัจจุบัน

(3) หลักเกณฑ์อื่นๆ

- การนำไปใช้ต่อของบรรจุกฎบัตร
- การสร้างทางเลือกให้กับผู้บริโภคที่หลากหลาย
- การเพิ่มมูลค่าให้กับบรรจุกฎบัตร

(4) การวิจัยเชิงคุณภาพ

- การลงพื้นที่สำรวจกลุ่มผ้าทอมือ
- สำรวจความต้องการของผู้บริโภค
- ตรวจสอบศักยภาพของผู้ผลิต
- สำรวจการตลาดของบรรจุภัณฑ์ผ้าทอมือ
- สัมภาษณ์ในท้องถิ่น

ขอบเขตการออกแบบ

บรรจุภัณฑ์ผ้าที่ใช้เป็นของขวัญ หรือขอฝากในโอกาสสำคัญสำหรับ ผ้าชิ้น ผ้าขาวม้า ผ้าโสร่ง ผ้าพันคอ ชุดสำเร็จรูป

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ระยะเตรียมการ

(1) ศึกษาภูมิปัญญาบรรจุภัณฑ์ผ้าในอดีต รูปลักษณะของบรรจุภัณฑ์ผ้าในปัจจุบัน และแนวโน้มบรรจุภัณฑ์ผ้าในอนาคต

(2) ลงพื้นที่เป้าหมายเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับกลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทยและทำการเขียนโครงการ

(3) จัดเวทีชี้แจงโครงการความเป็นมาและวิธีการดำเนินการรวมทั้งชี้ให้เห็นประโยชน์จากโครงการทำวิจัยเรื่องนี้ร่วมกันและหาอาสาสมัครนักวิจัยเพิ่มเติม พร้อมทั้งเตรียมทีมวิจัยให้เข้าใจการทำงานร่วมกันและแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกัน เช่น การจัดทำบัญชีค่าใช้จ่าย การจัดเก็บเอกสารการประชุมฯ รวมทั้งหาแนวทางในการทำงานร่วมกันของทุกคนในทีม

(4) จัดเวทีให้ทีมวิจัยพร้อมอาสาสมัครผู้ช่วยนักวิจัย ร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง โอกาส ข้อจำกัดและข้อดี ข้อด้อยของบรรจุภัณฑ์ผ้าทอเดิมของกลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทยอย่างมีส่วนร่วม

2. ระยะปฏิบัติการ

(1) จัดการฝึกอบรมการเก็บข้อมูลและร่วมกันออกแบบแนวประเด็นสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลความพึงพอใจของผู้บริโภคเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์

(2) ทีมวิจัยนำแบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์พูดคุยกับผู้บริโภคที่เข้ามาซื้อสินค้าภายในร้านในเรื่อง ความพึงพอใจ ราคา รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ผ้าทอ

(3) นำแบบสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้น

(4) ประชุมคืนข้อมูลให้กับสมาชิกและทีมนักวิจัยทั้งหมด

(5) จัดการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอโดยการเชิญวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอมือให้ความคิดเห็นจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้และให้ความรู้ในเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอและตอบคำถามของกลุ่ม ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มในด้านบรรจุภัณฑ์ผ้าทอ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผ้าทอ รวมทั้งหาแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาาร่วมกัน

(6) ทีมวิจัยสรุปงาน สังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการเก็บข้อมูลและการจัดเวทีต่างๆ ในกลุ่ม ภายในทีมวิจัยเป็นระยะ

(7) จัดเวทีปฏิบัติการให้นักวิจัย นักวิชาการ สมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย ร่วมกันออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม เพื่อกำหนดรูปแบบ โดยศึกษาจากข้อมูลที่ทีมวิจัยร่วมกันเก็บรวบรวมมา

(8) ทีมวิจัยนำบรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบไว้มาทดลองดำเนินการในการผลิตบรรจุภัณฑ์ผ้าทอในรูปแบบต่างๆโดยกลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทยเป็นผู้ดำเนินการ

(9) ทีมวิจัยนำบรรจุภัณฑ์ผ้าทอ ออกมาทดลองทางการตลาดและตรวจสอบความพึงพอใจของลูกค้าในร้านพัฒนาสตรีผ้าไทย สาขา 1 อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ระยะเวลา 1-2 เดือน โดยเปรียบเทียบจากบรรจุภัณฑ์ผ้าทอเดิม

(10) เก็บข้อมูลจากร้าน ที่นำบรรจุภัณฑ์ผ้าทอใหม่ไปทดสอบมาร่วมกันวิเคราะห์และปรับปรุงการออกแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอโดยยึดอัตลักษณ์ของกลุ่มในการปรับปรุง ออกแบบ

(11) นำบรรจุภัณฑ์ผ้าทอออกทดสอบการตลาดอีกครั้ง

(12) สรุปและเผยแพร่ความรู้บรรจุภัณฑ์ผ้าทอให้เป็นที่รู้จัก

3. ระยะสรุปผลการปฏิบัติงานและประเมินผล

(1) นักวิจัยรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการเก็บข้อมูล

(2) จัดเวทีเพื่อสรุปผลการทำงานให้กลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทยทราบ

(3) ประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการเป็นระยะ

(4) เขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบปัจจัย เงื่อนไข ของผลิตภัณฑ์ และปัญหาของบรรจุภัณฑ์ที่ผ่านมา

2. ได้รูปแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าให้มีรูปแบบสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย

3. ได้พัฒนาตลาดและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือให้คุ้มค่ากับคุณค่าของงานที่ต้องใช้ภูมิปัญญาและฝีมือของกลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย

4. กลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทยและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในการนำรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมมาใช้ในการดำเนินงานอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนส่งเสริมการทำวิจัยร่วมกันระหว่างนักวิชาการ สมาชิกชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในเชิงบูรณาการ

5. กลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย อ.วารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีได้รับการพัฒนาในด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ

นิยามศัพท์เฉพาะ

บรรจุภัณฑ์ หมายถึง "สิ่งที่ห่อหุ้มหรือบรรจุผลิตภัณฑ์ให้คงสภาพ ทั้งรูป รส กลิ่น จากผู้ผลิตไปจนถึง มือผู้บริโภค"

การตลาด หมายถึง "การตลาดเป็นกิจกรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวกับการเคลื่อน ย้ายสินค้าและบริการจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคหรือผู้ใช้"

กลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย หมายถึง "กลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้านในชุมชนหนองบ่อ ขามใหญ่ ศรีโค ฯลฯ นำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเช่น การทอผ้า มาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอ และจำหน่ายมากมาย"

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การสรุปผลวิจัยได้แยกเป็นตอนๆ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลบรรจุกัณฑ์ และการตลาดของกลุ่มทอผ้าในพื้นที่เขตจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัยได้ลงสำรวจพื้นที่ในเขตจังหวัดอุบลฯ เริ่มตั้งแต่ในเขตอำเภอเมืองอุบล ซึ่งจะเป็นร้านจำหน่ายผ้าทอชั้นนำไม่ว่าจะเป็น ฝ่ายเขิน, ดันเทียนไหมไทย, กลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย, เมย์ปี่ฯ นอกเขตอำเภอเมืองที่ บ้านลาดสมดี บ้านคำขวาง ร้านฝ่ายแก้ว ร้านสมคิด บ้านคันพะลานและที่ศูนย์โอท็อป อำนาจเจริญ จำนวนทั้งหมด 11 ร้าน ในปี 2552 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม – กันยายน ซึ่งมี วัตถุประสงค์ในการสำรวจ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาบรรจุกัณฑ์ผ้าทอในอดีต
2. เพื่อรวบรวมข้อมูลบรรจุกัณฑ์ผ้าทอมือที่มีอยู่ในปัจจุบันในเขตจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อค้นหากรณีศึกษาในการทำโครงการวิจัย
4. เพื่อศึกษาการตลาดเบื้องต้นของร้านผ้าทอ

สรุปผลการวิเคราะห์

การลงพื้นที่สำรวจร้านผ้าทอมือในเขตจังหวัดอุบลราชธานีทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้ทราบถึงสภาพปัญหาที่ทางร้านผ้าทอได้พบ ไม่ว่าจะเป็นภาวการณ์ขาดหน่วยงานสนับสนุน ภาวะค่าขนส่งแพง หรือแม้กระทั่งขาดผู้สืบสานการทอ สภาพปัญหาดังกล่าวต้องการได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม

ในเรื่องของบรรจุกัณฑ์ ร้านส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานพัฒนาชุมชน บางร้านก็นำมาใช้ในโอกาสสำคัญ เช่น เทศกาลปีใหม่ เทศกาลเกษียณและงานวันเกิด เป็นลักษณะกล่องกระดาษ หลายร้านยังใช้ถุงพลาสติก มีเพียงหนึ่งร้านเท่านั้นที่เป็นถุงผ้า ร้านบางร้านอย่างเช่น พัฒนาสตรีผ้าไทยและฝ่ายแก้ว ได้ออกแบบและผลิตบรรจุกัณฑ์ใช้เอง

เรื่องของผลิตภัณฑ์ในร้านผ้าทอ ร้านส่วนใหญ่เน้นที่จำหน่ายผ้าทอมือ เช่น ฝ่าย เนื่องจากราคาถูกและคุณสมบัติของฝ่ายเหมาะกับสภาพอากาศเมืองไทย ร้านที่จำหน่ายผ้าฝ่ายอย่างเดียว คือ ร้านเมย์ปี่, ร้านฝ่ายเขิน, ร้านฝ่ายไทย เป็นต้น ส่วนร้านที่มีผลิตภัณฑ์อื่นเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ผู้บริโภค อย่างเช่น ของชำร่วย ของที่ระลึก ของฝากเมืองอุบล

ประเด็นหลักที่ต้องได้รับการพัฒนา คือ การขาดเอกลักษณ์ของแต่ละร้านในเรื่องบรรจุกัณฑ์ ซึ่งกลุ่มที่ได้รับเลือกเป็นกรณีศึกษา คือ กลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย เนื่องจากเป็นร้านที่มีการลงทุนร่วมกันของคนในชุมชน มีการผลิตสินค้าที่หลากหลายเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภค แต่ในเรื่องของบรรจุกัณฑ์ยังขาดภาพลักษณ์ที่เป็นอุบล และยังไม่โดดเด่นเท่าที่ควร

ตอนที่ 2 ผลการประชุม วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งรูปแบบบรรจุกัณฑ์ที่ทางร้านผ้าทอใช้อยู่ในปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้ร่วมกันกับทีมวิจัย อีกทั้งทางผู้ประกอบการและผู้ผลิตผ้าทอ ได้ร่วมกันหารือแนวทางในการพัฒนารูปแบบบรรจุกัณฑ์ร่วมกัน การร่วมกันหารือในครั้งนี้มีจุดประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของบรรจุกัณฑ์ในอดีตและบรรจุกัณฑ์ปัจจุบัน
2. เพื่อร่วมกันหารือแนวทางในการออกแบบ และผลิตบรรจุกัณฑ์ใหม่ของร้าน

สรุปผลการวิเคราะห์

การจัดการประชุมในครั้งนี้ทำให้ได้ทราบจุดอ่อนจุดแข็งของบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในปัจจุบันว่าเป็นเช่นไร โดยมีรายละเอียดดังนี้

โครงสร้างบรรจุภัณฑ์ในอดีต ที่เคยเห็น ได้แก่

ถุงพลาสติก	ถุงใส่
ถุงกระดาษ	กล่อง ผืนผ้า มีฝาปิดด้านข้าง กล่องลายผ้าไทยติดสติ๊กเกอร์ร้าน
ถุงกระดาษ	สีน้ำตาล มีเชือกกล้วยเป็นหูหิ้ว

ข้อดี

1. **กล่อง** เรียบร้อยสวยงาม ปกป้องผ้า ไม่ยับ ดูดีมีราคา เป็นของฝากได้ของขวัญได้
2. **ถุงพลาสติก** ต้นทุนไม่แพงเท่ากล่อง มองเห็นเนื้อผ้า กันฝุ่น กันน้ำ กันสกปรก
3. **ถุงกระดาษ** หาง่าย พิมพ์ในตัวจังหวัดได้ ราคาไม่แพงมาก ลดภาวะโลกร้อนย่อยสลายได้เอาไปใช้ใส่ของต่อได้

ข้อเสีย

1. **กล่อง** ใช้แล้วทิ้งเลย ใช้ต่อไม่ได้เป็นขยะในที่สุด ชุมชนผลิตเองไม่ได้ต้องเข้าโรงงาน โรงพิมพ์ ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในชุมชน
2. **ถุงพลาสติก** เป็นขยะเพราะใช้แล้วทิ้งเลย ไม่มีจุดเด่น ไม่มีเอกลักษณ์
3. **ถุงกระดาษ** ถูกน้ำแล้วเปื่อย เปื่อยเพราะเป็นกระดาษ

โครงสร้างอนาคตของบรรจุภัณฑ์

วัสดุที่ใช้ ได้แก่ วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เศษ กก ผือ ใผ่ โดยใช้เทคนิคการสานเป็นเอกลักษณ์ ผักตบ สามารถใช้เทคนิคการเติมเสริมตัวหนังสือเข้าไปได้ในชิ้นงาน เศษผ้า เศษผ้ากาบบัว **รูปทรง** กล่อง เพราะเอาไปใช้ต่อได้ เป็นเอกลักษณ์ มีช่องโชว์ให้เห็น คำนี้ถึงการนำไปใช้ต่อ

แยกบรรจุภัณฑ์ตามประเภท

ผ้ามีราคา ให้ใช้ กล่อง

ผืนเล็ก ให้ใช้ กระบอก / กล่องมีฝาปิด กระเป๋าคาบแก้ว ใช้เทคนิคการสานเสื่อผ้า ให้ใช้กระเป๋าคาบ

เอกลักษณ์ถิ่นอีสานเมืองอุบล

สถานที่ ได้แก่ ต้นเทียน ดอกบัว แม่น้ำมูล พระเจ้าใหญ่อินแปลง ผาแต้ม เขื่อนอีสานสู่แม่น้ำโขง

หัตถกรรม ได้แก่ ตำสาต สานแห สานลุ่ม สานหวด กะต๋ามาก ชนหมากเบ็ง สะดุ้งไช/ลอบ พระไม้ สรวง

ดอกไม้ ได้แก่ ดอกพุด สะเลเต ดอกซ้อน แพงพวย มันป่า ดอกบานคำ

อาหาร ได้แก่ ตำบักหุ่ง ข้าวปุ้น หน่อไม้ ฮวก เขียดจะนา มดแดง ชีกระบอง เห็ดจิ้งก่จัน กิ๊นูน

การละเล่นการแสดง ได้แก่ มื้อซุง หมอพิน หมอลำ หมอแคน ฟ้อนกลองตุ้ม กลองอีตูป (บุญบังไฟ)

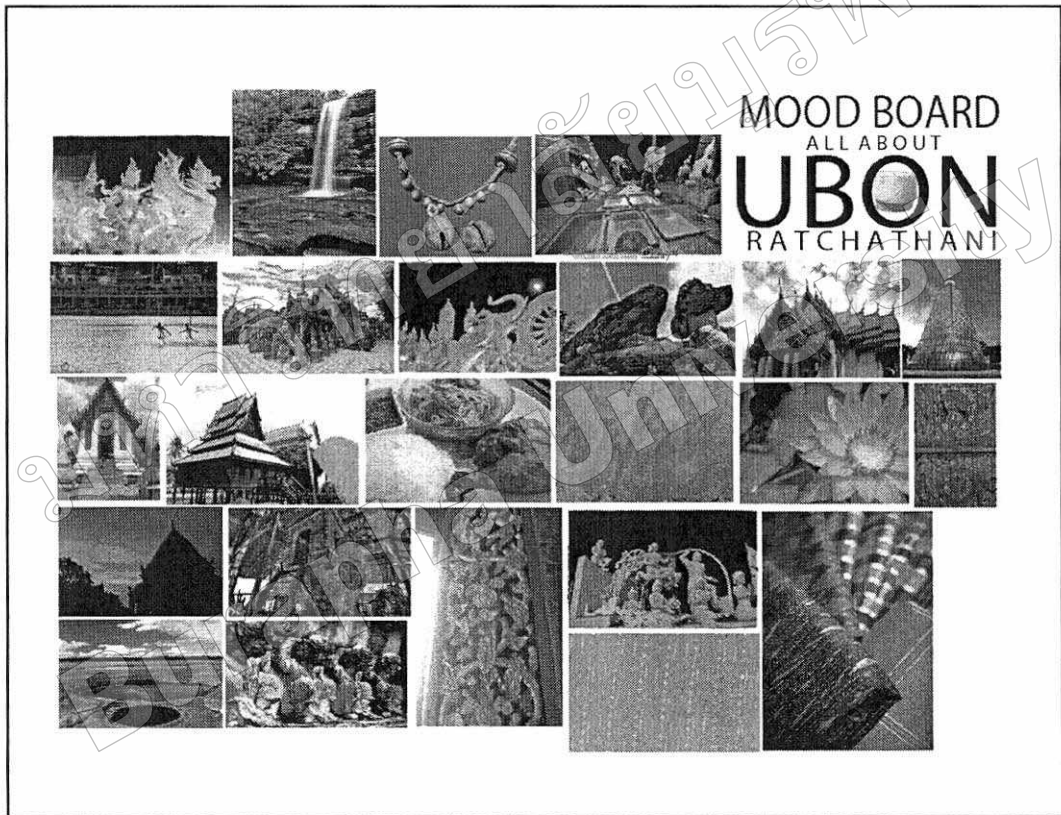

ตอนที่ 3 ผลการลงพื้นที่สำรวจบริบทชุมชน และอัตลักษณ์ชุมชน

การลงพื้นที่สำรวจบริบทชุมชน ได้เลือกเอาพื้นที่ที่มีโบราณสถานที่มีชื่อเสียงทั้ง ศิลปะ และวัฒนธรรม อีกทั้งชุมชนที่เป็นผู้ผลิตผ้าทอส่งมาที่ร้าน เพื่อให้เกิดการรักและภูมิใจในชิ้นงาน การออกแบบร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ผลิต ผู้วิจัยลงพื้นที่ที่บ้านมดงามใต้และบ้านก่อเอ้เพื่อสำรวจบริบทชุมชน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีผู้ผลิตอาศัยอยู่และลงสำรวจอัตลักษณ์จังหวัดอุบล ที่วัดบ้านนาควาย, ทุ่งศรีเมือง, วัดทุ่งศรีเมือง, พิพิธภัณฑ์, วัดศรีอุบลรัตนาราม, วัดบ้านชีทวน, ห้างสมุดเพื่อประชาชน

สรุปผลการวิเคราะห์

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องเอกลักษณ์เมืองอุบลราชธานีแล้วได้ทำการสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการออกแบบ โดยการสร้าง Mood Board ของจังหวัดอุบลราชธานีขึ้นมา ดังนี้

ภาพที่ 1 ภาพแสดง Mood Board เมืองอุบลราชธานี

ตอนที่ 4 การลงสัมภาษณ์สำรวจความพึงพอใจในเรื่องบรรจุภัณฑ์

ทีมวิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์พูดคุยกับผู้บริโภคในร้านพัฒนาสตรีผ้าไทย สาขา 1 โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นต่อบรรจุภัณฑ์ที่มีเนื้อหาในการมุ่งเน้นถึงรูปลักษณ์ปัจจุบันว่าดีหรือไม่ ถูกใจหรือไม่และคำถามที่ถามถึงความต้องการอยากให้มีการบรรจุภัณฑ์ในอนาคต ทิศทางแนวโน้มของเรื่องวัสดุและการใช้งานได้ต่อ

สรุปผลการวิเคราะห์

ทีมวิจัยนำแบบสำรวจจำนวน 50 ชุด สอบถามผู้บริโภค โดยที่แบบสำรวจที่สมบูรณ์ 48 ชุด มีข้อมูลพื้นฐาน ดังนี้

เพศ	ชาย 17 คน หญิง 31 คน
ช่วงอายุ	วัยรุ่น 19 คน วัยทำงาน 26 คน สูงอายุ 2 คน
อาชีพ	กำลังศึกษา 20 คน ข้าราชการ 14 คน ค้าขาย 1 คน เกษตรกร 1 คน รับจ้าง 4 คน รัฐวิสาหกิจ 3 คน อื่นๆ 3 คน ไม่ระบุ 1 คน

เมื่อแยกข้อคำถามในแบบสำรวจเป็นทีละข้อ ทีมก็จะได้แนวทางคำตอบทั้งหมด ดังนี้

1. ถ้าท่านมาซื้อผ้าทอมือ ท่านจะเลือกซื้อผ้าทอมือที่มีบรรจุภัณฑ์ เพราะอะไรและซื้อแบบไม่มีบรรจุภัณฑ์ เพราะอะไร

27 คน ให้ความเห็นซื้อแบบมีบรรจุภัณฑ์เท่านั้น ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า

"ดูดี นำไปเป็นของฝากไม่ต้องเสียเวลาห่ออีก ดูมีมาตรฐาน มีราคา สวยงาม"

6 คน ให้ความเห็นว่า ซื้อแบบไม่มีบรรจุภัณฑ์ ด้วยเหตุผลที่ว่า

"เพราะเลือกแบบง่าย สามารถเช็คของได้ ง่ายต่อการพกพา บางทีบรรจุภัณฑ์ก็ไม่จำเป็นเท่าไร ดูที่คุณภาพผ้ามากกว่า"

14 คน ให้ความเห็นของทั้งสองแบบ ด้วยเหตุผลที่ว่า

"ถ้าซื้อแบบมีบรรจุภัณฑ์ก็เฉพาะบางเทศกาลเท่านั้น ถ้าซื้อแบบไม่มีบรรจุภัณฑ์ก็เหมาะสำหรับไปใช้เอง"

2. ผ้าที่ไม่ได้ใส่บรรจุภัณฑ์ราคา 80 บาท ถ้าใส่บรรจุภัณฑ์แล้ว ราคาเพิ่มเป็น 95 บาท

ท่านคิดว่าราคาที่สูงขึ้นนี้ เมื่อเทียบกับไม่ใส่แล้วท่านจะเลือกสิ่งใด

39 คน ซื้อใส่ ส่วนใหญ่เหตุผลพ้องต้องกันว่า

"ทำให้สินค้าดูดี ด้วยเงินที่เสียไปก็ไม่น่าเสียดาย ดูสวยงาม ยกกระตือรือร้นขึ้น"

4 คน ไม่ซื้อใส่ ด้วยเหตุผลที่ว่า

"จะได้ประหยัดวัสดุในการทำบรรจุภัณฑ์ ช่วยลดโลกร้อน น่าจะดูที่ผ้ามากกว่า"

4 คน ที่ให้ความเห็นทั้งสอง เหตุผลเพราะ

"ถ้าซื้อใช้เองก็ไม่จำเป็นต้องเอาบรรจุภัณฑ์ แต่ถ้าซื้อไปฝากก็ต้องซื้อบรรจุภัณฑ์เพิ่ม"

3. ท่านคิดว่า บรรจุภัณฑ์จำเป็นหรือไม่ อย่างไรสำหรับการเพิ่มมูลค่าของสินค้า

42 คน เห็นด้วยว่า จำเป็นอย่างยิ่ง ที่บรรจุภัณฑ์มีส่วนช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้า อีกทั้งยังสร้างภาพลักษณ์ให้สินค้าดูดีขึ้นอีกด้วย 1 คน ที่ให้เหตุผลว่าถึงแม้บรรจุภัณฑ์สวย แต่สินค้าไม่มีคุณภาพก็ไม่ได้ช่วยอะไร 2 คน ดูที่ราคาไม่แพงก็น่าจะซื้อได้ 1 คน บอกว่าจำเป็นสำหรับคนที่ต้องการเท่านั้น และอีก 1 คนที่ไม่ให้ความเห็น

4. ท่านคิดว่าบรรจุภัณฑ์ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องหรือไม่ อย่างไร

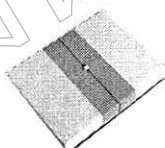
47 คนให้ความเห็นว่า ควรพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไม่อยากให้หยุดอยู่กับที่แต่ต้องยังคงความเป็นเอกลักษณ์ และต้องอยู่บนความพึงพอใจของลูกค้าด้วย

5. ถ้าให้เลือกเปลี่ยนแปลงบรรจุภัณฑ์ผ้าทอมือได้สักหนึ่งอย่าง ท่านจะเปลี่ยนสิ่งใด

แนวธรรมชาติ นำกลับมาหมุนเวียนใช้ได้อีก ปรับปรุงเรื่องลวดลาย เรื่องสีสันทัน อยากให้เพิ่มเอกลักษณ์ ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น ให้เพิ่มรายละเอียดที่มา เหมาะกับสภาพเศรษฐกิจ ไม่บวกราคาเพิ่ม

1. บรรจุภัณฑ์ประเภทที่ชอบ เลือกตามระดับความชอบ

ชอบมาก = 5   ชอบ = 4   ก็ใช้ได้ = 3   เฉยๆ = 2   ไม่ชอบ = 1

ระดับ 5	ระดับ 4	ระดับ 3	ระดับ 2	ระดับ 1
8 คน	14 คน	12 คน	7 คน	3 คน
27 คน	8 คน	12 คน	8 คน	4 คน
16 คน	14 คน	12 คน	7 คน	3 คน
20 คน	6 คน	10 คน	8 คน	7 คน

ตารางที่ 1 ภาพแสดงตารางความพึงพอใจของผู้บริโภคในเรื่องวัสดุในการผลิตบรรจุภัณฑ์

ซึ่งเมื่อสรุปทั้งหมดและวิเคราะห์ได้แล้ว จะเห็นได้ว่า สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการเห็น คือ การพัฒนาในเรื่องบรรจุภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง โดยการใช้วัสดุในท้องถิ่น หรือการใช้วัสดุที่เป็นธรรมชาติ ย่อยสลายได้ง่าย สิ่งหนึ่งที่ต้องการคือ บรรจุภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ และการใช้บรรจุภัณฑ์หมุนเวียนได้ในเรื่องของราคา ก็เพิ่มขึ้นตามสมควร ตามสภาพเศรษฐกิจ

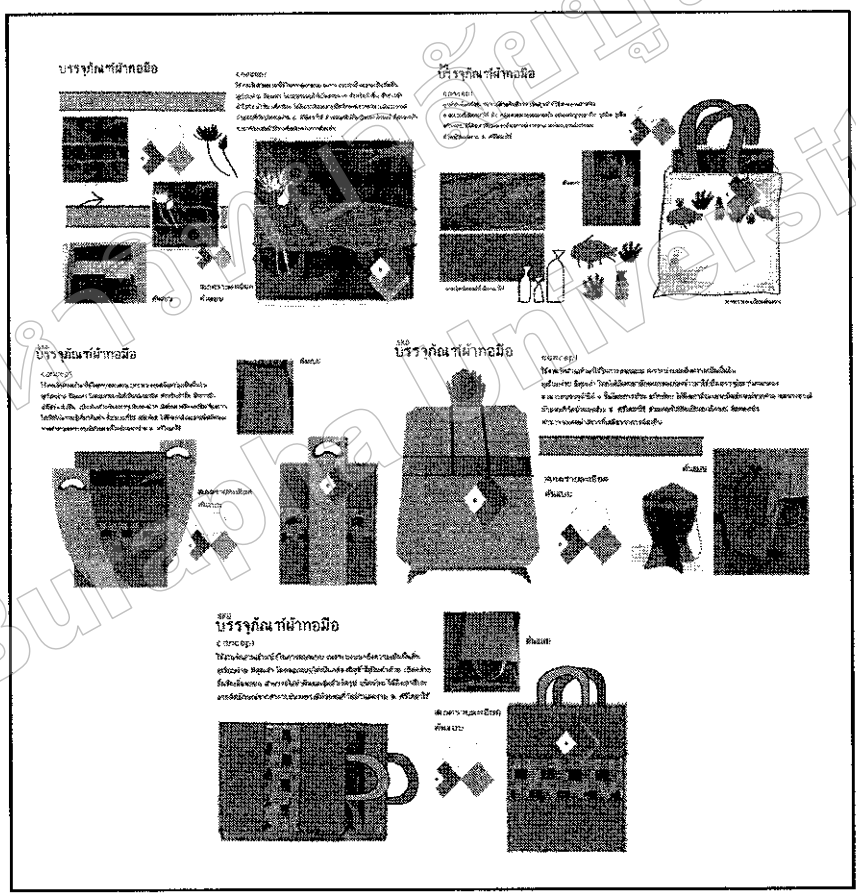
ประเภทบรรจุภัณฑ์ที่ต้องการ อันดับหนึ่ง คือ เครื่องจักรสาน อันดับสอง คือ ถูผ้า ซึ่งต่อไปจะเป็นหน้าที่ของผู้วิจัยที่จะต้องทำการออกแบบให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

ตอนที่ 5 การจัดประชุมและคืนข้อมูลให้กับผู้ประกอบและกลุ่มผู้ผลิต เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการออกแบบ

ในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นการทำวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมของคนในกลุ่มผู้ผลิตและผู้ผลิต เพื่องานการออกแบบนั้นจะออกมาอย่างมีคุณภาพและสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชน การประชุมและการคืนข้อมูลการวิจัยที่ผ่านมามีเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญไม่แพ้กัน เพื่อความเป็นหนึ่งเดียวและมุ่งพัฒนาไปทิศทางเดียวกัน

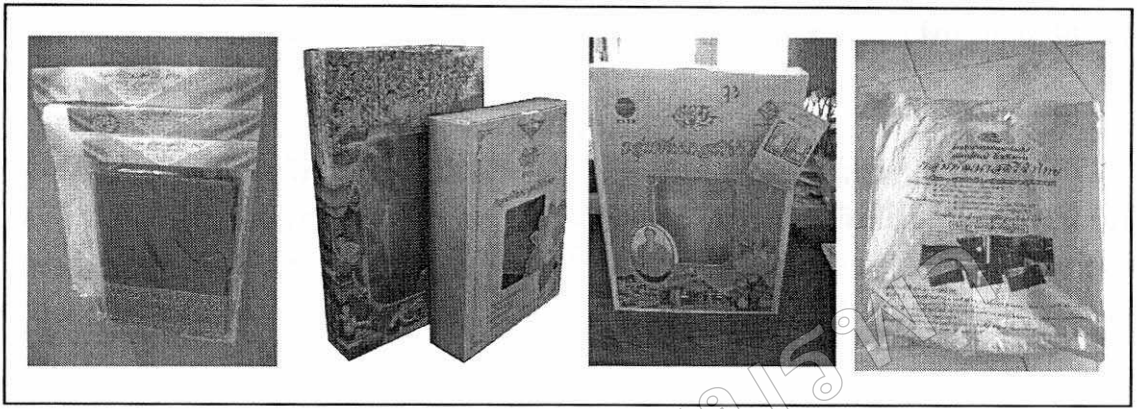
สรุปผลการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้คืนข้อมูลตั้งแต่การสำรวจพื้นที่ และลงสำรวจความคิดเห็นผู้บริโภค และทั้งหมดที่ได้ทำมาร่วมกันให้กับทีมวิจัยเพื่อได้ทราบถึงกระบวนการและข้อสรุปที่ผ่านมา จากนั้นก็ได้ทำการร่วมกันพัฒนารูปแบบโดยยึดความพึงพอใจของผู้บริโภคเป็นเกณฑ์ในการออกแบบ อีกทั้งคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ วัสดุ รวมถึงศักยภาพในการผลิตได้แบบร่างสเก็ต จากกรเว็ชช้อป ดังนี้

ภาพที่ 2 สเก็ตงานจากที่ทำเว็ชช้อปร่วมกันกับชาวบ้าน

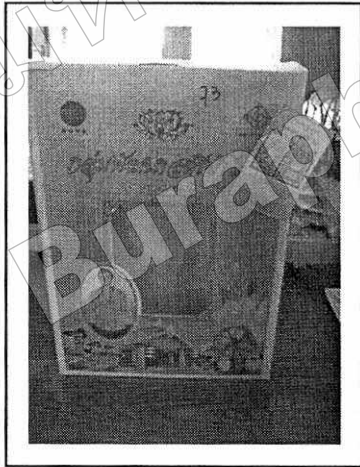
เมื่อทำการออกแบบร่วมกัน ผู้วิจัยก็ได้เห็นแนวทางในการพัฒนาจะขอล่าวในช่วงต่อไป เรื่องวัสดุในการผลิต พบว่า ในการลงสำรวจพื้นที่ในชุมชน มีการปลูกไผ่และที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ รวมไปถึง กก ไทล ผือ ที่มีขึ้นที่ทั่วไปในบ้านดงามได้ นอกจากนั้นยังมีกลุ่มเครื่องจักสานที่มีความสามารถผลิต ซึ่งเมื่อย้อนกลับมาดูลักษณะบรรจุภัณฑ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ คือ

ภาพที่ 3 บรรจุภัณฑ์ที่ทางกลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน

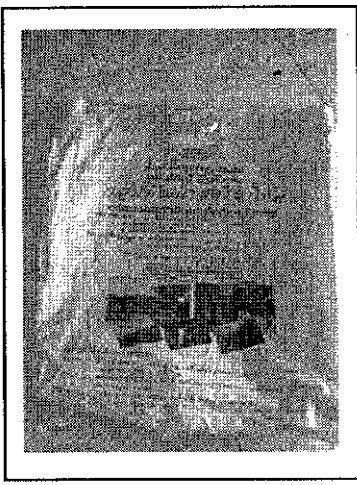
ราคาต้นทุนกล่องกระดาษจะสูงกว่า เปรียบเทียบ ดังนี้
เปรียบเทียบราคาวัสดุในการผลิตบรรจุภัณฑ์ระหว่างบรรจุภัณฑ์ปัจจุบัน และวัสดุบรรจุภัณฑ์ใหม่

บรรจุภัณฑ์ปัจจุบัน

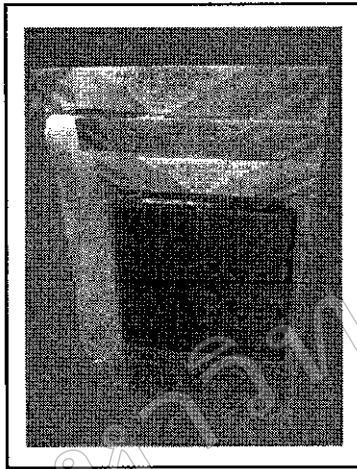
จุดอ่อน เป็นกล่องกระดาษที่ไม่หนามาก ไม่แข็งแรง เมื่อมีการกดทับ ก็เสียรูปได้ง่าย ไม่สามารถล้มพับได้โดยตรง การหมุนเวียนใช้สามารถทำได้ในระยะสั้นๆ ไม่มีข้อความการบอกเล่าใดๆ ในกล่อง

ราคา กล่องละ 40-50 บาท

จุดอ่อน เมื่อใช้ไปหลายครั้งสีสกรีนก็จะหลุดออก สภาพถุงไม่น่าใช้สุดท้ายก็จะกลายเป็นขยะที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย

ราคา ใบละ 20 บาท

จุดอ่อน เป็นของสูญญากาศ (ช่องแวกคัม)บรรจุผ้าชิ้นที่การใช้ประโยชน์ใช้ได้ระยะเวลาสั้นๆ ส่วนใหญ่ทิ้งเป็นขยะอีกทั้งไม่สะดวกในการคลี่ผ้าหรือสัมผัสผ้า

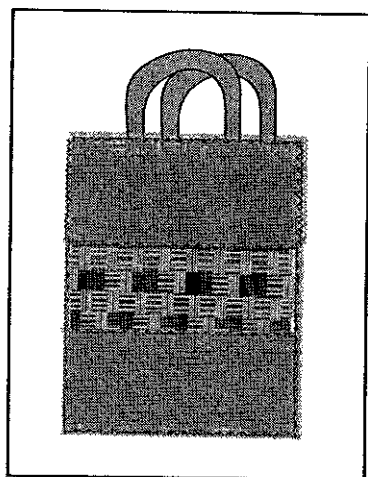
ราคา ใบละ 3 บาท

ตัวอย่างวัสดุบรรจุภัณฑ์ใหม่

จุดแข็ง บรรจุภัณฑ์สามารถใช้ต่อได้ ขายได้ราคา ขนาดที่ต้นทุนต่ำใช้งานได้คุ้มค่า เพราะสามารถใช้ได้หมุนเวียน

ราคา ต้นทุนใบละ 15 บาท ราคาบวกเพิ่มอยู่ที่ใบละ 20-25 บาท ราคาต้นทุนคิดจาก ค่าแรงใบละ 7 บาท ผ้าได้จากเศษผ้าที่เหลือจากการตัดเย็บ จึงไม่มีค่าใช้จ่าย ป้ายแท็ก คิดแผ่นละ 3 บาท ค่าปักผ้า 5 บาท

จุดแข็ง บรรจุภัณฑ์ทำมาจากเครื่องจักสาน ถ้าเป็น
การจักสานมือ อาจจะตกอยู่กล่องละ 100 บาท
แต่ทางทีมวิจัยลงความเห็น ว่า ควรนำมาทอ
เป็นเสื่อ เพื่อช่วยลดต้นทุน เสื่อผืนหนึ่งราคา
100 บาท / 2 เมตร ฉะนั้นเสื่อหนึ่งผืนสามารถ
ตัดออกเป็นบรรจุภัณฑ์นี้ได้หลายใบ โดยคาดว่า
จะทำได้ประมาณ 6-8 ใบต่อผืน และยังสามารถ
ใช้บรรจุภัณฑ์นี้ต่อได้ โดยไม่ทิ้งศูนย์เปล่า

ราคา ต้นทุนกล่องละ 23 บาท ราคาบวกเพิ่มได้
กล่องละ 25-30 บาท ราคาต้นทุนคิดจาก
ค่าแรง ใบละ 10 บาท ค่าเสื่อจะตกกล่องละ
10 บาท ค่าป้ายแท็ก 10 บาท

เมื่อทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากผลการวิจัยข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้ลงมือรวบรวมเอา
ประเด็นหลักที่จะช่วยสร้างสรรค์งานออกแบบ โดยตั้งได้ ดังนี้

- ประเด็นที่ 1 ต้องผลิตมาจากวัสดุธรรมชาติ หรือ วัสดุเหลือใช้
- ประเด็นที่ 2 ราคาไม่แพง
- ประเด็นที่ 3 สามารถนำไปใช้ต่อได้
- ประเด็นที่ 4 มีเอกลักษณ์ บ่งบอกถึงความเป็นพื้นถิ่น
- ประเด็นที่ 5 ดีไซน์ สวยงาม น่าใช้
- ประเด็นที่ 6 เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ซึ่งทั้ง 6 ประเด็นนี้ก็จะจะมีประเด็นย่อยๆ อีกอย่างเช่นประเด็นที่ราคาไม่แพง เราทำได้
โดยการลดต้นทุน คือ ยังคงเลือกใช้วัสดุเดิมแต่ทำอย่างไรให้ราคาไม่แพง วิธีการได้มาจะต้อง
หลายหลากเป็นทางเลือก ทีมวิจัยก็ได้เริ่มตั้งโจทย์ในเรื่องนี้และได้ลงมือในการแก้ โจทย์ คือ
การใช้เครื่องจักสาน ราคาต้นทุนอาจเพิ่มขึ้นจะแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร วิธีการแก้ปัญหา ทำได้
คือการหาวิธีการใหม่ ถ้ามาศึกษาเรื่องการทำเครื่องจักสาน จะเห็นว่าการทำด้วยมือจะมีราคาแพง
เพราะจะต้องอาศัยความชำนาญ ความพิถีพิถันและเปลืองเวลา ฉะนั้นทีมวิจัยเลือกวิธีการทอ
ซึ่งจะใช้เวลาน้อยกว่าและมีความละเอียด สวยงามเหมือนกันยังคงใช้วัสดุเดิม ราคาต้นทุนไม่มาก
เมื่อเทียบกับการสานด้วยมือ ฉะนั้นเมื่อตั้งโจทย์และแก้ปัญหาก็จะขึ้น ทีมวิจัยก็พบแนวทาง
ในการทดลองร่างสเก็ตเพื่อนำไปใช้ผลิตต้นแบบต่อไป

แนวทางในการพัฒนาแบบสเก็ตแท็ก

แท็กเดิม เป็น โลโก้ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ ดอกบัว มีสีม่วงมั่งคุด เจาะขาด้านในโปร่ง
มีอยู่ 2 ชั้น เป็นดอกบัวบาน มองเห็นเกสรด้านใน บริเวณปลายกลีบแต่ละดอก มีการใช้เส้น
เพื่อเพิ่มเงาให้เด่นชัด

ภาพที่ 4 ภาพโลโก้เดิม

คอนเซ็ปต์ที่นำมาใช้ คือ ความเรียบง่าย ไม่ยุ่งยาก ความเป็นไทย สีสันใช้งานในเป็น สีม่วงมั่งคุดและสีน้ำตาล ใช้ลักษณะของกลีบดอกบัวมาใช้หัวท้ายของป้ายแท็ก ตัดทอนเอา ลายเส้นโลโก้เดิมออก

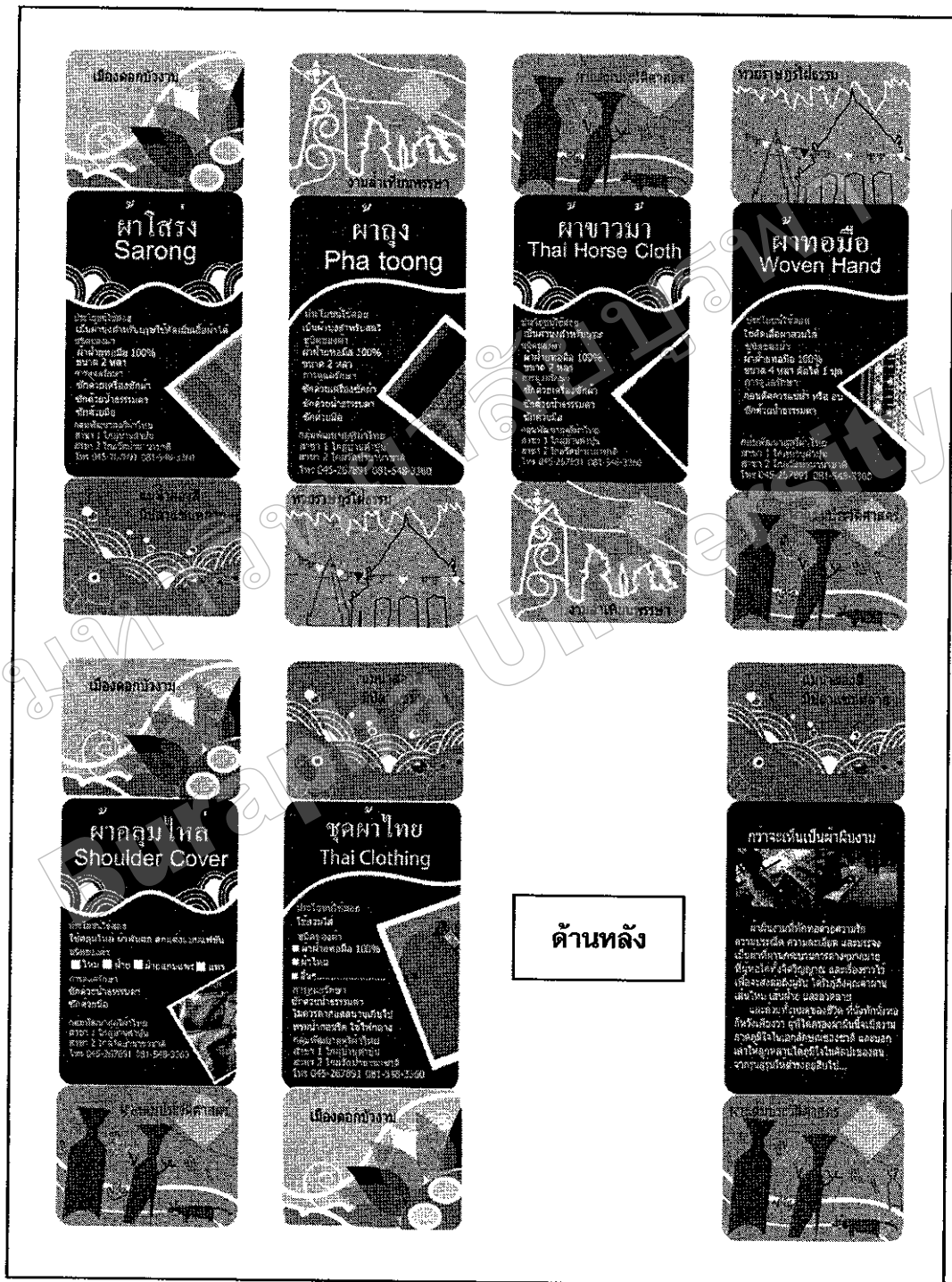

ภาพที่ 5 ภาพโลโก้ใหม่

แนวทางในการพัฒนาแบบสเก็ตช์ป้ายบอกข้อมูล

แนวทางในการออกแบบ ได้แนวคิดมาจากที่ค้นหนังสือ ออกแบบให้ได้ใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งสามารถให้ความรู้วิธีการเก็บรักษาผ้าแต่ละชนิด อีกทั้งด้านหลังยังจะเนื้อหาที่เกี่ยวกับคุณค่าของผ้าผืนนี้อีกด้วยด้านบนออกแบบให้มีพื้นที่จับซึ่งได้ดึงอัตลักษณ์ รูปบนผาผนังที่ผาแต้มมาใช้และสัญลักษณ์ดอกบัว

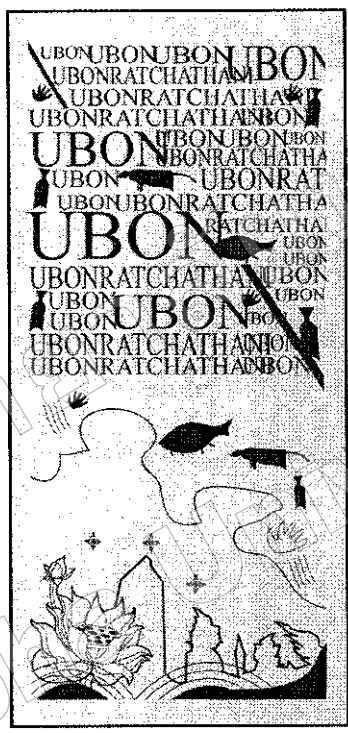

ภาพที่ 6 ภาพงานป้ายบอกข้อมูลไหม

ป้ายบอกข้อมูลใหม่ ได้ใช้กราฟิกที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจาก Mood Board นำมาดีไซน์ร่วมกับรูปภาพและฟอนต์ โดยใช้สีส้มในกราฟิกให้ดูน่าสนใจ ป้ายด้านหลังเป็นป้ายที่บอกข้อมูลคุณค่าของผ้าทอมือเพื่อให้ผู้ซื้อได้ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม

แนวทางในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์และกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ที่อยู่ด้วยกัน 2 แบบ แบบที่ 1 เป็นแบบที่ใช้กับกระเป๋าผ้า ได้ดึงเอาอัตลักษณ์ของจังหวัดอุบลมาใช้ แต่การที่จะบ่งบอกถึงแหล่งที่มาที่ดีที่สุด ถ้าผู้วิจัยได้เลือกนำฟอนต์มาใส่เป็นลายกราฟิกด้วยเพื่อเข้าถึงและเข้าใจง่าย โดยเลือกฟอนต์ภาษาอังกฤษเพื่อความทันสมัย ตัวสีน้ำตาลเป็นโทนที่ดูอบอุ่นและคลาสสิก ดังนี้

ภาพที่ 7 ภาพกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์แบบที่ 1

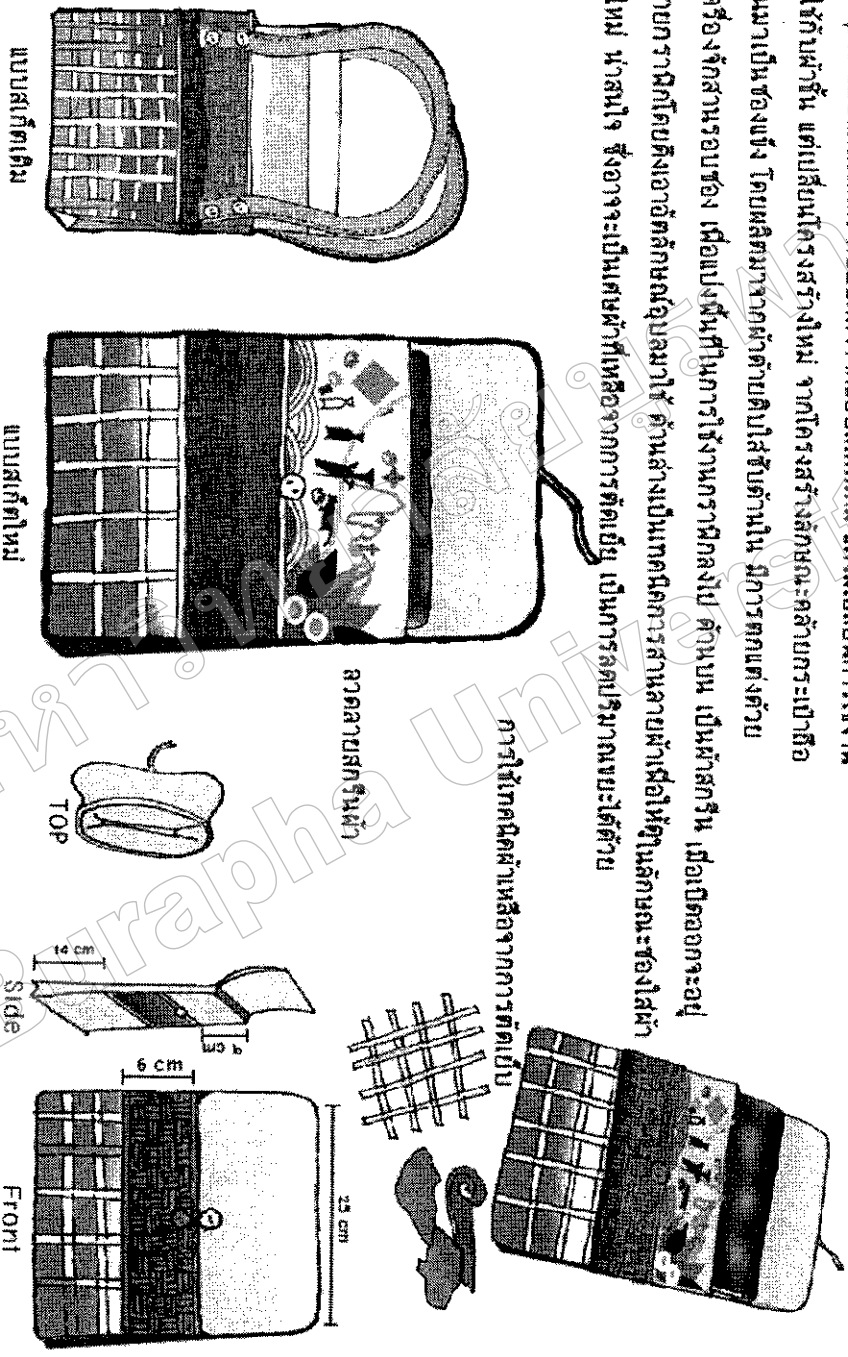
งานกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์แบบที่ 2 เป็นการดึงเอาอัตลักษณ์จังหวัดอุบลมาใช้ ได้แก่ ดอกบัว ภาพผาแต้ม งานแห่เทียน โดยใช้สี 2 สี คือ สีน้ำตาลแดง และสีน้ำตาลอ่อน เพื่อให้ดูคลาสสิก ดังนี้

ภาพที่ 8 ภาพกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์แบบที่ 2

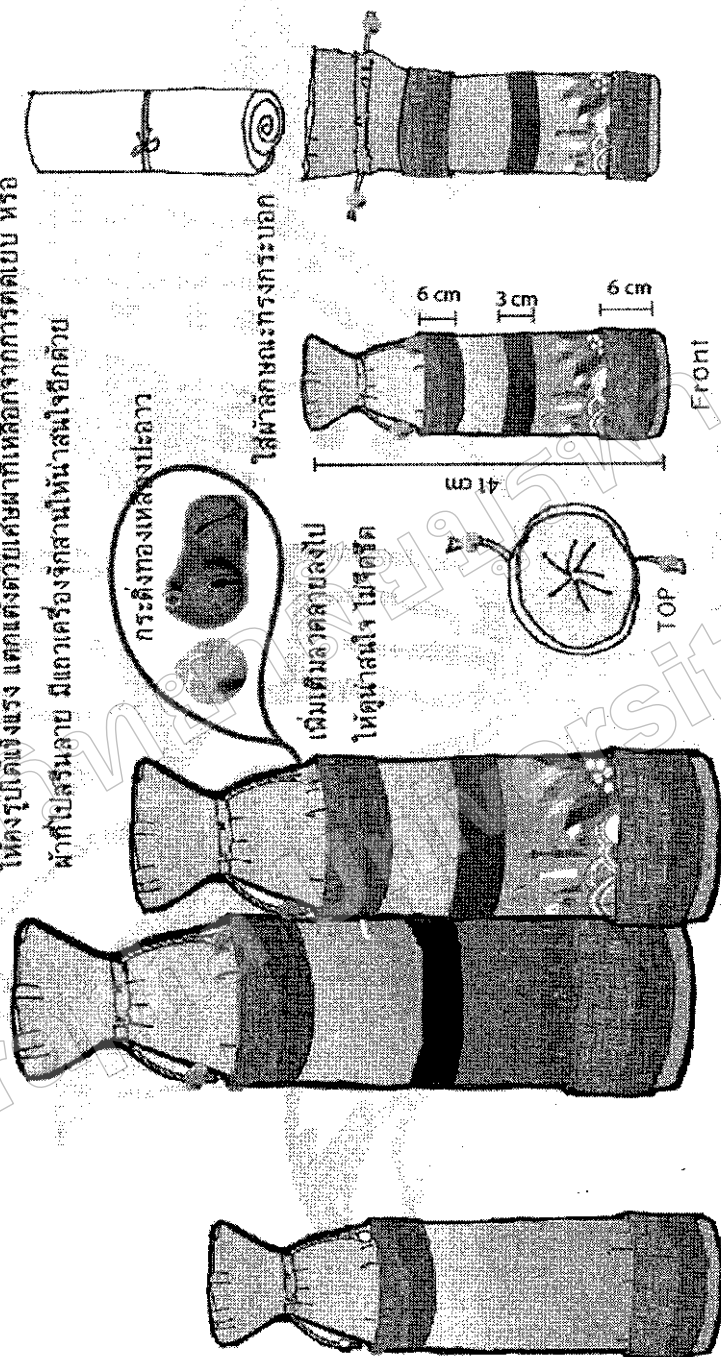
Concept: แบบสเก็ตใหม่นี้ ต่อยอดมาจากแบบสเก็ตเดิม แต่ไม่เปลี่ยนการใช้งาน ยังคงใช้กับผ้าชิ้น แต่เปลี่ยนโครงสร้างใหม่ จากโครงสร้างลักษณะคล้ายกระเป๋าถือ เปลี่ยนมาเป็นช่องแข็ง โดยผลิตมาจากผ้าด้วยดิบใส่ซับด้านใน มีการตกแต่งด้วย แถบเครื่องจักรสานรอบช่อง เพื่อแบ่งพื้นที่ในการใช้งานกรณีคลงเบ ด้านบน เป็นผ้าสกรีน เมื่อเปิดออกจะอยู่ ลวดลายภาพวาดที่คล้ายลักษณะอุบลมาวิ ใช้ ด้านล่างเป็นเทคนิคการสานลายผ้าเพื่อให้ดูในลักษณะช่องใส่ผ้า แปลกใหม่ น่าสนใจ ซึ่งอาจจะเป็นเศษผ้าที่เหลือจากการตัดเย็บ เป็นการลดปริมาณขยะได้ด้วย

การนำเทคนิคผ้าที่เหลือจากการตัดเย็บ

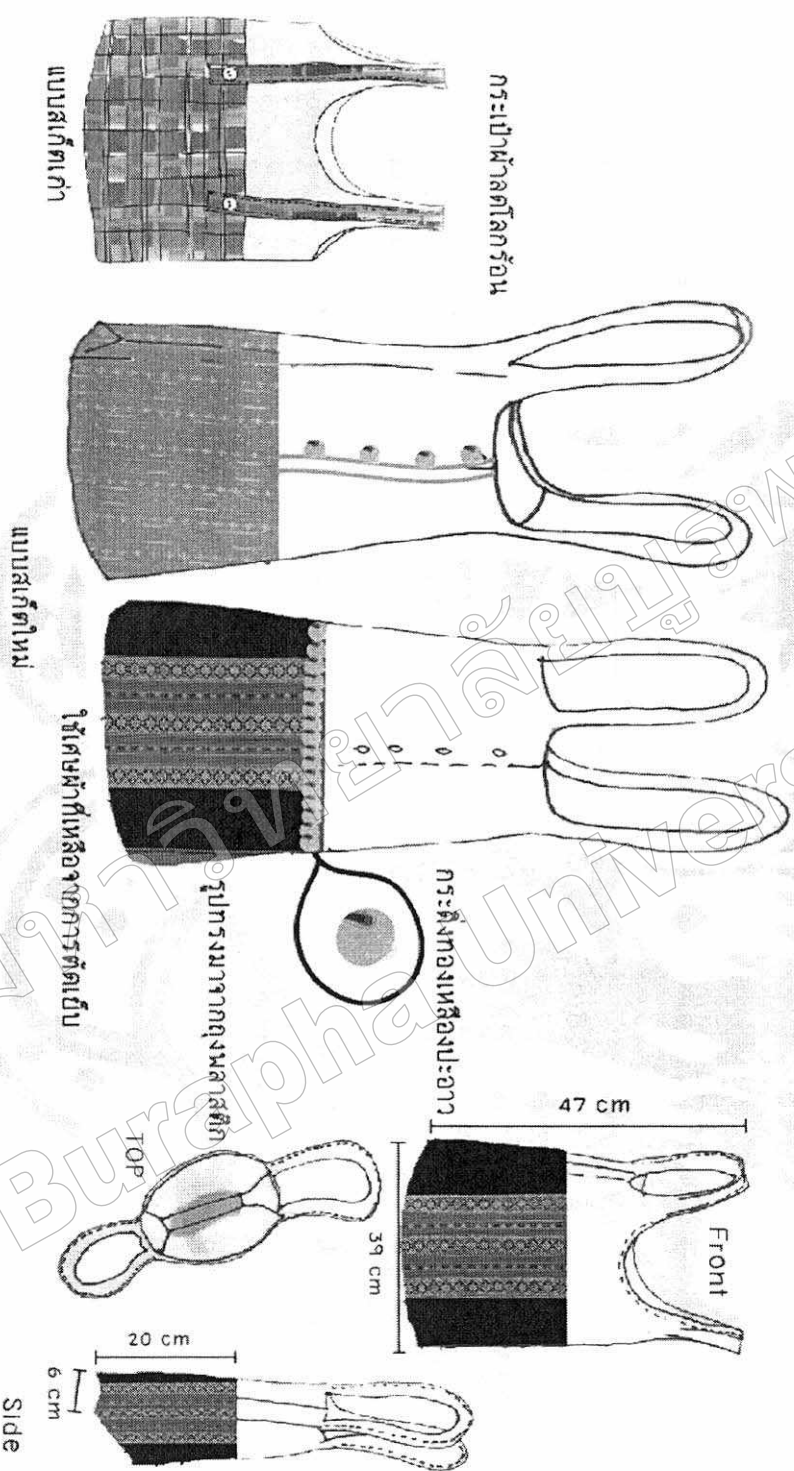
ภาพที่ 9 ภาพสเก็ตดีไซน์รูปแบบบรรจุภัณฑ์ขั้นที่ 1

concept : แพคเกจนี้ขึ้นได้เป็นการต่อยอดจากแพคเกจเดิม
เป็นลักษณะถุงผ้าทรงกระบอก ทำจากผ้าด้วยดิ้นที่มีขนาดในเพื่อช่วย
ให้คงรูปได้แข็งแรง แตกต่างด้วยเส้นผ่าที่เหลื่อมจากการตัดเย็บ หรือ
ผ้าที่เปลี่ยนลาย มีแถวเครื่องจักรสามโหลสนใจอีกด้วย

ภาพที่ 10 ภาพสเก็ตดีไซน์รูปแบบบรรจุภัณฑ์ขึ้นที่ 2

concept : ได้แนวความคิดมาจากถุงผ้า โดยรูปทรงได้มาจากถุงพลาสติก
ทำให้รูปแบบใหม่ นำใช้ด้วย มีการใช้เศษผ้า ตัดเย็บเป็นผ้าถุงอย่างเช่น
ผ้ากาบข้าว มาใช้ในส่วนข้าง มีกระดิ่งทางเหลืองจากบ้านปะอาว ออกแบบให้เหมือน
กับชุดลำลอง ใช้สำหรับผ้าชิ้น หรือใช้แทนถุงพลาสติก

ภาพที่ 11 ภาพสเก็ตดีไซน์รูปแบบบรรจุภัณฑ์ขั้นที่ 3

Concept : กระเป๋าถือ อีคกาว เป็นกระเป๋าที่ใส่สำหรับชุดสำเร็จรูป

ออกแบบมาให้ใช้งานได้หลากหลาย สายกระเป๋าใช้ใบตาลสานเพื่อความเก๋ได้

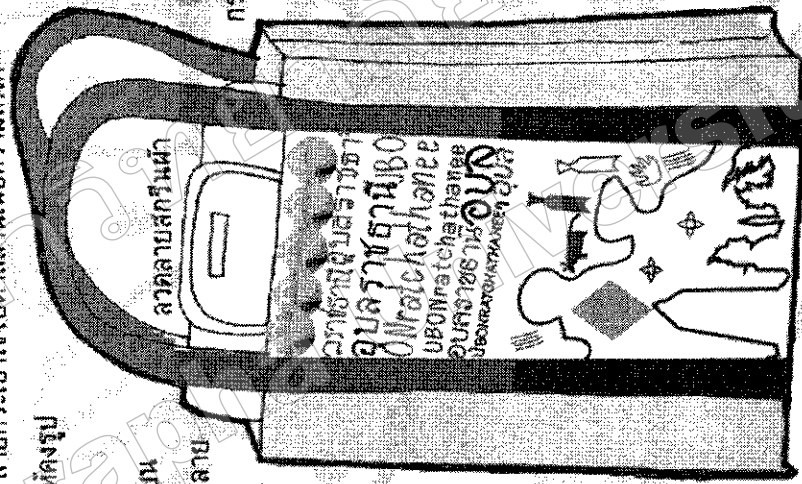
ตัวกระเป๋าใช้ผ้าด้วยขัดกาว่าแข็งโค้งรูป

ตกแต่ด้วยกระดิ่งทองเหลือง

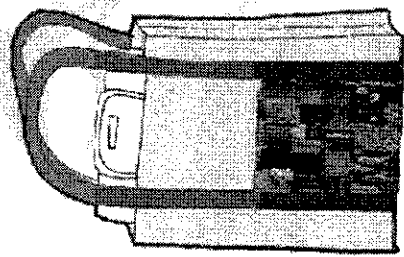
และผ้าสกรีนลาย รูปผาแต้ม คันทึ้น

และตัวหนังสือ อุนลาธาราณีนหลากหลาย

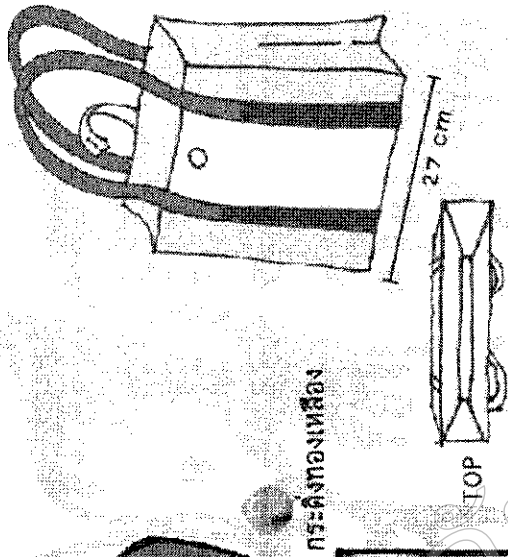
รูปแบบ

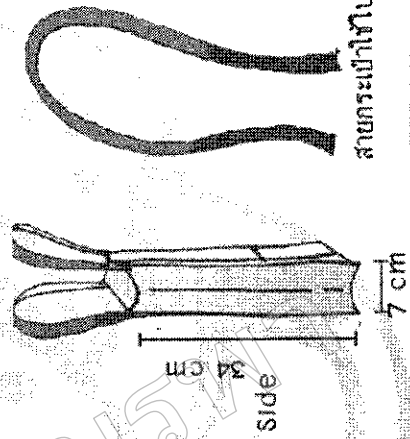
กระเป๋าคงรูป

แบบสเก็ตเดิม

กระดิ่งทองเหลือง

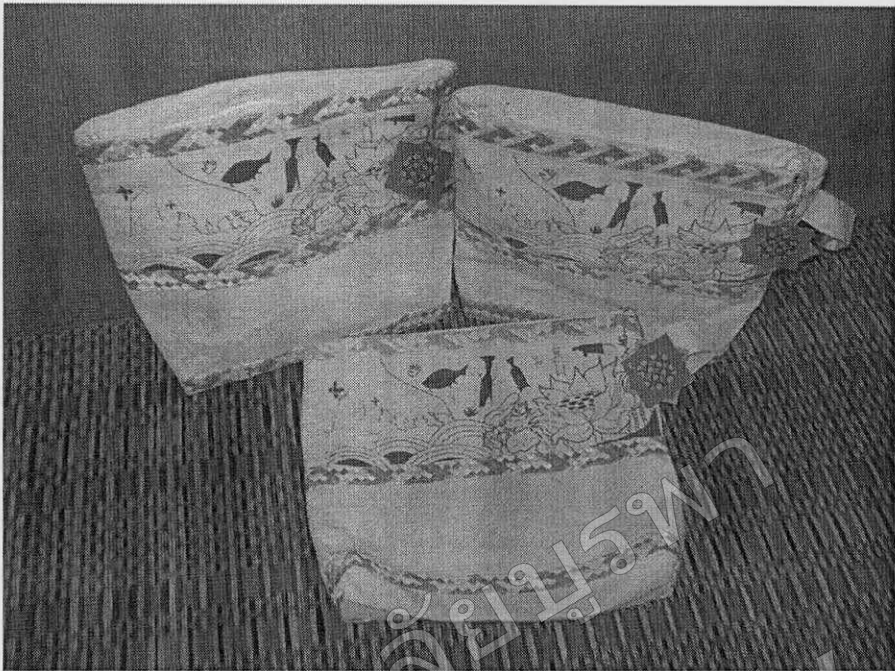

สายกระเป๋าใช้ใบตาลสาน

แบบสเก็ตใหม่ Front

ภาพที่ 12 ภาพสเก็ตดีไซน์รูปแบบบรรจุภัณฑ์ชิ้นที่ 4

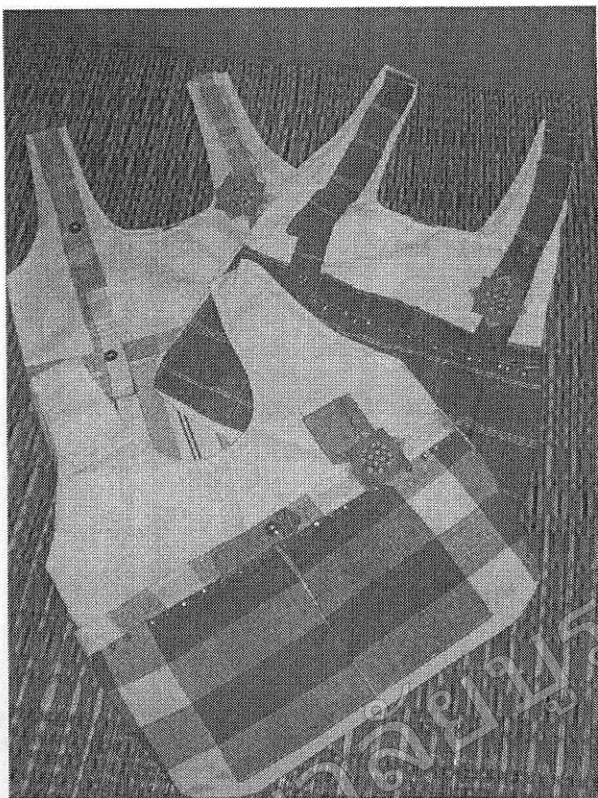

ภาพที่ 13 ภาพต้นแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์ชิ้นที่ 1 สำหรับผ้าชิ้น พับธรรมดา

ภาพที่ 14 ภาพต้นแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์ชิ้นที่ 2 สำหรับผ้าชิ้น พับแบบม้วน

ภาพที่ 15 ภาพต้นแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์ชิ้นที่ 3 สำหรับผ้า แทนถุงพลาสติก

ภาพที่ 16 ภาพต้นแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์ชิ้นที่ 4 สำหรับชุดสำเร็จรูป

ภาพที่ 17 ภาพต้นแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์ทั้งหมด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยที่ตอบโจทย์ตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นโดยตอบโจทย์ตามวัตถุประสงค์ มีอยู่ 3 หัวข้อหลัก คือ

1. ศึกษาปัจจัยเงื่อนไข ของผลิตภัณฑ์และปัญหาของบรรจุภัณฑ์ที่ผ่านมาผลที่ได้จากการทำวิจัยในเรื่องนี้ในภาพรวม พบว่า ผู้วิจัยและชุมชนมีฐานข้อมูลในการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของบรรจุภัณฑ์ผ้าทอมือที่มีในอดีต บรรจุภัณฑ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและสามารถมองเห็นแนวโน้มบรรจุภัณฑ์ในอนาคต เพราะที่ผ่านมามีวิจัยได้ลงทำงานสำรวจพื้นที่ที่ทำการก่อตั้งกลุ่มทอผ้าหรือตามห้างร้าน นอกจากนั้นยังได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของบรรจุภัณฑ์ในหนังสือ อินเทอร์เน็ต และรูปถ่าย

การได้ศึกษาร่วมกันในครั้งนี้ ได้ร่วมพิจารณาถึงข้อดี ข้อเสียของบรรจุภัณฑ์ที่ผ่านมา และบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ในปัจจุบัน เพื่อดึงเอาข้อดีมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ในอนาคตร่วมกัน รวมถึงได้ศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและดึงเอาข้อดีมาใช้สร้างสรรค์งานบรรจุภัณฑ์

2. พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอให้มีรูปแบบที่สวยงามและเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มพัฒนาสตรีผ้าไทย

ผลที่ได้จากการทำวิจัย นอกจากจะทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็งของบรรจุภัณฑ์ที่มีแล้ว

ยังทำให้ทีมวิจัยได้ลงศึกษาถึงบริบทชุมชน ในเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ อาชีพ ความเป็นอยู่และอื่นๆ เพื่อให้เข้าถึงคนในชุมชนได้ทราบถึงปัญหาในอีกชั้นหนึ่ง การเข้าไปศึกษา บริบทชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิจัย ทำให้ทีมวิจัยสามารถมองเห็นแนวทางเพื่อจะดึงมาใช้ในการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ได้ อย่างในเรื่องของเอกลักษณ์อีสาน ถ้าหากทีมวิจัยไม่ได้ลงสำรวจพื้นที่ ก็จะไม่สามารถดึงเอาความเป็นดั้งเดิมของอีสานออกมาได้

การได้ลงพื้นที่สำรวจบริบทชุมชน จึงทำให้ทีมวิจัยได้แนวทางในการออกแบบงานบรรจุภัณฑ์ให้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะจงเจาะได้ อีกทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ผลิตภัณฑ์และท้องถิ่นเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางอีกด้วย

3. สร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์

การทำวิจัยในครั้งนี้ นอกจากผลที่ได้คือ บรรจุภัณฑ์ใหม่ที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค โดยแท้แล้ว ยังเป็นการสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชนอีกด้วย เนื่องจากว่าการทำบรรจุภัณฑ์ใหม่ต้องใช้แรงงานที่มีความชำนาญหรือกลุ่มที่ต้องการรายได้เสริม งานจึงเกิดการกระจายไปสู่คนหนึ่ง และอีกคนหนึ่งหรือไม่ก็ชุมชนหนึ่งไปสู่ชุมชนหนึ่ง ร่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรค์งานบรรจุภัณฑ์ และเมื่อก่อเกิดการสร้างงานแล้ว ตัวผลิตภัณฑ์เองเมื่อมีบรรจุภัณฑ์ใหม่มาเป็นหนึ่งในการสนับสนุน ก็ทำให้มีคนรู้จักมากขึ้น เมื่อมีผู้รู้จักและสนใจในตัวบรรจุภัณฑ์ใหม่แล้วจะเกิดกระบวนการซื้อขายที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย

(ธาดา สุทธิธรรม,2553) วิธีที่ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ วิจัยเชิงคุณภาพ นิยมใช้ในช่วงตอนเพื่อหาองค์ความรู้พื้นฐาน โดยเฉพาะในการวิจัยสาขาสังคมศาสตร์ โดยอาศัยสัมภาษณ์ กลุ่มแกนนำ (Key Persons) หรือผู้มีส่วนสำคัญหลักในการตัดสินใจต่อการกระทำต่างๆ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายจะมีอยู่จำนวนไม่มากเพียงหลักสิบเท่านั้น ทั้งนี้การสังเกตปรากฏการณ์ และการบันทึกองค์ความรู้ด้วย "ข้อมูลเชิงพรรณนา" ซึ่งนิยมใช้ในการวิจัยทางสังคมหรือการบันทึกด้วยข้อมูลทัศน ได้แก่ ภาพถ่าย แบบเขียน ภาพสเก็ตซ์ ซึ่งนิยมใช้ในวิจัยศิลปะและสถาปัตยกรรมศาสตร์ โดยสามารถนำไปใช้กับวิจัยขั้นพื้นฐานและงานวิจัยประยุกต์ สำหรับงานวิจัยทางศิลปะประยุกต์ เมื่อมีการสอบถามกับผู้ทรงคุณวุฒิหรือกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ก็ถือได้ว่าช่วงตอนนั้นใช้วิธีวิจัยเชิง ซึ่งเป็นวิธีวิจัยหลักๆที่นำมาใช้ เช่นการลงพื้นที่สำรวจบริบทชุมชนจะมีการเก็บข้อมูลอย่าง เช่น รูปถ่าย การสัมภาษณ์ หรือการเขียนภาพสเก็ตซ์ เพื่อช่วยในการทำวิจัยเชิงศิลปะละเอียดขึ้น อย่างในเรื่องของสเก็ตซ์สวดลายที่พบในลิ่มหรือการใช้โทนแสงเงา เวลาที่สเก็ตซ์งาน เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ในแนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์

2. การเกิดจิตสำนึกที่ดีของคนในชุมชน

การทำวิจัยในครั้งนี้ได้สร้างจิตสำนึกในสังคมใหม่ขึ้น โดยการทำงานอย่างมีส่วนร่วม เป็นผลให้ทีมวิจัยและอาสาสมัครทำงานด้วยกันเหมือนครอบครัว และมีวัตถุประสงค์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อก่อนที่งานวิจัยยังไม่ได้ดำเนินการ ชาวบ้านในชุมชนที่เป็นอาสาสมัครก็ประกอบอาชีพหลักแตกต่างกันไป และมีรายได้จากการทำงานเสริมอย่างทอผ้าและตัดเย็บ โดยทำงานตามที่ได้รับออร์เดอร์จากทางร้าน แต่เมื่อมีการทำการวิจัยเรื่องบรรจุภัณฑ์เกิดขึ้น ทีมอาสาสมัครได้ลงมาศึกษาถึงสาเหตุของปัญหา และการบรรจุที่จะมีส่วนช่วยในการเพิ่มขึ้นของรายได้ เมื่อได้ลงมาศึกษาเองแล้วก็จะสามารถมองเห็นถึงเรื่องอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบของสิ่งที่ทำอยู่ เพื่อให้สิ่งนั้นเป็นหนึ่งในตัวช่วยส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานและเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง

เมื่อได้ทำงานร่วมกันแล้ว จากเมื่อก่อนชาวบ้านเป็นเพียงผู้รับงาน แต่ตอนนี้ชาวบ้านเป็นผู้สร้างงานใหม่ ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันหาทางออก และแก้ปัญหาร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม

เห็นได้จากการทำงานที่เมื่อก่อนยังมีการติดต่อประสานงานติดขัด แต่เมื่อทำงานร่วมกันบ่อยขึ้น และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่วางงานวิจัยขึ้นนี้จะมอบประโยชน์ให้กับชุมชนโดยตรง ชาวบ้านจะเป็นผู้เข้ามาหานักวิจัยเอง และมีความต้องการอยากทำงานหรือแก้ปัญหาตรงนี้ให้ลุล่วง อีกทั้งยังเป็นกลายทีมวิจัยที่แข็งแกร่ง มีศักยภาพมองเห็นแนวทางการแก้ปัญหา มากกว่าตัวผู้วิจัยเสียด้วยซ้ำ การเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ทำให้ชุมชนมองกลับมาเห็นแนวทางในการสร้างรายได้ โดยการใช้อนุมัติปัญญาในท้องถิ่นของตนมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาให้ตอบรับกับความต้องการของสังคมยุคใหม่ เพราะชุมชนเปิดใจกว้าง ยอมรับเอาข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการคิดวิเคราะห์จนลงตัวกลายเป็นงานบรรจุกฎเกณฑ์ที่จะสร้างรายได้ในอนาคตต่อไป

การทำงานวิจัยในครั้งนี้ก็มีได้รับเรียบเสมอไป กรณีที่พบบ่อย คือการไม่เข้าใจในลักษณะงานวิจัยของคนในชุมชนบางกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ ที่ไม่ค่อยเปิดรับเอาสิ่งใหม่ๆ เข้ามา อาจจะยังมองไม่เห็นภาพที่ชัดเจนจึงทำให้งานในความคิดออกมาไม่ตรงกันกับทีมวิจัย ล้าถอยไปก็มี ซึ่งการทำงานวิจัยจะยกเว้นคนบางกลุ่มไม่ได้ หากแต่จะต้องพูดและชี้แจงให้เข้าใจด้วยกันทุกกลุ่ม อาจบ่อยครั้งแต่ได้ผลก็ไม่ใช่ไร ฉะนั้นการทำวิจัยผู้วิจัยหรือทีมงานต้องพยายามชี้แจงให้เห็นภาพในเชิงอนาคตที่เป็นภาพที่ชัดเจน แน่นนอนเพื่อความมั่นใจให้กับชาวบ้านทุกคน

3. เกิดกระบวนการสิ่งใหม่ ๆ

เมื่อทำงานวิจัยแน่นอนได้เกิดกระบวนการคิด การทำต่างๆ มากมายแล้วแต่ขั้นตอนของเนื้องาน ซึ่งเป็นสิ่งใหม่ถึงแม้ผลที่ได้อาจเหมือนกันกับผลของงานวิจัยชิ้นอื่นๆ แต่กระบวนการย่อมหลายหลากแตกต่างกันออกไป เพราะอุปสรรคที่เจอย่อมไม่เหมือนกัน ไม่ราบรื่นเสียทั้งหมด อย่างงานวิจัยชิ้นนี้ได้พบปัญหาหลายปัญหา และเกิดกระบวนการการแก้ไขปัญหาขึ้นต่างๆ อย่าง เช่น ปัญหาเรื่องของเวลา เนื่องจากว่ามีช่วงเวลาว่างไม่ตรงกันเป็นธรรมดาอยู่แล้ว การแก้ปัญหานี้ได้คือเรื่องของการวางแผน ทำตารางและการติดต่อประสานงานกันเป็นระยะๆ เพื่อให้แน่ชัดว่าว่างตรงกันเมื่อไหร่ ถึงจะขับเคลื่อนงานวิจัยไปพร้อมๆ กัน ถือเป็นปัญหาน้อย แต่ปัญหาใหญ่ที่พบ คือ การขาดแรงงานและผู้ผลิตในการทำต้นแบบ เนื่องจากว่างงานต้นแบบเป็นลักษณะงานที่ใช้ฝีมือในการจักสานและทีมวิจัยในท้องถิ่นตั้งแต่แรกแล้วว่า จะนำงานชิ้นนี้เข้าสู่ชุมชนก่อน เพื่อให้ชุมชนได้ประโยชน์แต่เมื่อลงพื้นที่ไปพบผู้ผลิต ซึ่งเป็นผู้สูงอายุแล้ว ท่านก็มีเหตุผลต่างๆ นาๆ ที่ไม่สามารถผลิตให้ได้ตามความต้องการของทีมวิจัย ปัญหาที่ตามมาคือ ต้องกระจายงานไปที่อื่น ซึ่งงานลักษณะนี้เป็นงานเฉพาะหาทำได้ยาก ทีมวิจัยจึงได้ปรึกษากันและใช้โครงสร้างในการแก้ปัญหา คือ การกระจายคล้ายใยแมงมุมได้แบ่งหน้าที่กันออกไปหาสำรวจผู้ผลิตที่อื่นที่มีความสามารถผลิตได้ อีกทั้งยังช่วยกันทำวัตถุดิบขึ้นต้นส่งให้ผู้ผลิตเป็นการช่วยอีกทางหนึ่ง ซึ่งก่อเกิดการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ขึ้น ทำให้เกิดการติดต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ให้กับทีมวิจัย

เมื่อเกิดปัญหาก็จะเกิดกระบวนการแก้ไข ซึ่งเมื่อก่อนหากใครมีปัญหา ก็จะแก้เองโดยมองในมุมของตนเองแต่เมื่อการทีมวิจัย การทำงานเป็นทีมก็เกิดขึ้น เมื่อมีปัญหาก็ไม่ได้แก้ด้วยเหตุผลมุมมองของตน หากแต่เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหาเหมือนกันแชร์ทางออก

ร่วมกันของคนในทีม ทำให้ได้ข้อคิดและมุมมองที่หลากหลาย อีกทั้งทีมวิจัยนี้อยู่ด้วยกันเหมือนคนในครอบครัวก็ยิ่งง่ายในการแชร์ความคิดร่วมกัน เพราะทุกคนจะเปลี่ยนมุมมองจากที่คิดว่าเมื่อก่อนมองผู้วิจัยเป็นคนนอก ตอนนี้ผู้วิจัยเหมือนหลาน เหมือนลูกของตน การแสดงความคิดเห็นจึงเป็นเรื่องเสรีและทุกคนก็ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ยกตัวอย่างเช่น ตอนแรกที่แม่สมัย ชันตะวัตรได้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครก็ไม่ได้คุ้นเคยกับทางผู้วิจัยหลัก เมื่อให้ทำสิ่งใดท่านจะเกรงใจและรีบทำ เพราะจะได้รีบกลับ แต่เมื่อได้ทำการวิจัยหลายๆ ครั้ง เกิดการคุ้นเคยตอนนี้แม่สมัยเป็นหนึ่งในผู้ที่ออกแบบสเก็ชต้นแบบ ท่านได้ใส่ความคิดลงไปในงาน พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลว่าแรงบัลดาลใจมาจากไหน อย่างไร ท่านกล้าที่จะเสนอความคิดเห็นและอยากรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ถือเป็นอีกหนึ่งผลที่ตามมาเมื่อเกิดงานวิจัยขึ้นนี้

4. เกิดการเรียนรู้ของทีมวิจัย

เมื่อดำเนินการวิจัยสิ่งที่ทำให้ผู้วิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับเพิ่มจากกระบวนการวิจัยและพัฒนาศักยภาพของคนและทีมก็คือ กระบวนการคิดที่เห็นได้เด่นชัด เพราะการทำงานวิจัยต้องอาศัยการคิดอย่างหนัก อีกทั้งการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ร่วมกัน เกิดการทำงานทำการบ้านและการแบ่งหน้าที่ ไม่ใช่ใครทำมันแต่มีการพูดคุย การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยการคิดอย่างเป็นระบบ การทำงานวิจัยได้ส่งผลถึงกระบวนการคิดของผู้วิจัยในการทำงานอย่างอื่นด้วย เช่น เวลาที่ทำงานบ้านเราก็จะสามารถแบ่งงานออกเป็นสิ่งมาก่อนและสิ่งมาหลังได้ โดยจัดสรรให้บางงานอำนวยเอื้อต่อบางงานได้ไม่ยาก

แต่สิ่งใหม่ที่ทำให้ทีมงานและผู้ที่เกี่ยวข้องอ่อนแอลง ก็จะได้เห็นได้จากการทำงานที่เวลาไม่ตรงกัน เนื่องจากว่าภาระและหน้าที่ของแต่ละคน แต่ก็ไม่ได้ถึงกับกระทบต่องานวิจัยมากเท่าใดนัก

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในลักษณะเดียวกัน หรือในครั้งต่อไปนี้ ก็เห็นจะเป็นการหาอาสาสมัครที่แน่นอนที่พร้อมก้าวเดินไปกับผู้วิจัย บางทีอาจจะไม่ได้ตรงสเปคนัก แต่หากมีการทำความเข้าใจกันบ่อยๆ อธิบายภาพให้อาสาสมัครเห็นชัดเจนว่าประโยชน์นั้นจะเกิดกับชุมชน ไม่ได้เกิดกับตัวผู้วิจัยฝ่ายเดียว เขาก็จะเข้าใจและกลายเป็นทีมที่แข็งแกร่ง เดินหน้าไปกับงานวิจัยจนสุดกระบวนการ

5. ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการวิจัยและพัฒนา

ปัญหาที่พบในกลุ่มบุคคล คือการไม่เข้าใจในเนื้อหา หรือลักษณะของผลลัพธ์ที่จะออกมา บางคนล้าถอยออกไปเพราะมองไม่เห็นภาพในอนาคต บางคนมีภาระหน้าที่งานที่ต้องรับผิดชอบมากมาย จึงไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกระบวนการการทำงานวิจัยร่วมกันตั้งแต่ต้น หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในช่วงกลางการทำงานทำให้ไม่เข้าใจแผนงานอย่างลึกซึ้ง

การแก้ไข คือ การอธิบายเป็นภาพในอนาคตที่เด่นชัด การสร้างความมั่นใจ การให้โอกาสได้เข้ามาทำงานและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน

- ปิยะนันท์ กรินรักษ์. “การออกแบบและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์แช่และสุรากลั่น : ห้างหุ้นส่วนจำกัด หกพันนาเพื่อส่งเสริมการขาย”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต, 2549.
- ชัยรัตน์ อัสวากร. “การสร้าง Brand Identity”, นิตยสาร BrandAge.4(9):178; กันยายน, 2546 (อ้างอิงจาก หนังสือวิทยานิพนธ์เรื่อง “การออกแบบและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์แช่และสุรากลั่น : ห้างหุ้นส่วนจำกัด หกพันนาเพื่อส่งเสริมการขาย ของปิยะนันท์ กรินรักษ์) ไทยตำบล ดอท คอม. “Ubon Ratchathani OTOP Product Champoin 2004”, รายชื่อกลุ่มผู้ผลิต ชุมชน.<http://www.thaitambon.com/opc2547/ub47.Htm>. 14 ธันวาคม 2547. (อ้างอิงจาก หนังสือวิทยานิพนธ์เรื่อง “การออกแบบและพัฒนา รูปแบบบรรจุภัณฑ์แช่และสุรากลั่น : ห้างหุ้นส่วนจำกัด หกพันนา เพื่อส่งเสริมการขาย ของปิยะนันท์ กรินรักษ์)
- นิรัช สุดสังข์. “การออกแบบอุตสาหกรรม”. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2543. (อ้างอิงจาก หนังสือ วิทยานิพนธ์เรื่อง “การออกแบบและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์แช่และสุรากลั่น : ห้างหุ้นส่วนจำกัด หกพันนา เพื่อส่งเสริมการขาย ของปิยะนันท์ กรินรักษ์)
- ประชิด ทิณบุตร. “การออกแบบบรรจุภัณฑ์”. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2531. (อ้างอิงจาก หนังสือวิทยานิพนธ์เรื่อง “การออกแบบและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์แช่และสุรากลั่น : ห้างหุ้นส่วนจำกัด หกพันนา เพื่อส่งเสริมการขาย ของปิยะนันท์ กรินรักษ์)
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. “การจัดทำ Design Brief”, Pakaging Design.<http://www.smile-sme.com>, 20 กรกฎาคม 2546. (อ้างอิงจาก หนังสือ วิทยานิพนธ์เรื่อง “การออกแบบและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์แช่และสุรากลั่น : ห้างหุ้นส่วนจำกัด หกพันนา เพื่อส่งเสริมการขาย ของปิยะนันท์ กรินรักษ์)
- ชัยรัตน์ อัสวากร. “ออกแบบให้โดนใจ” .กรุงเทพฯ: วิท อิน บั๊ค, 2550.
- ทองเจือ เขียดทอง. “การออกแบบสัญลักษณ์ Logo Trademark symblo”. กรุงเทพฯ: สิปประภา, 2542.
- ประชิด ทิณบุตร. “การออกแบบบรรจุภัณฑ์”. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2535.
- ดารณี พานทอง. “การทึบต่อ” วารสารรามคำแหง 8 (ฉบับ บริหารธุรกิจ เล่ม 1 2524): 28-50
- นเร ขอจิตต์เมตต์. “Packaging & Design เสกสรรปั้นแต่งบรรจุภัณฑ์”. กรุงเทพฯ: จ्ञานบุ๊ค, 2550.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. “ออกแบบกราฟิก Graphic Design”. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สันติศิริ, 2544
- เอ็ดวิน อี. บ็อบโบว์. “คู่มือพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่”. กรุงเทพฯ: เออาร์ บีซิเนส เพรส จำกัด, ตุลาคม 2544
- เลอสม สถาปิตานนท์ รศ. “WHAT IS DESIGN”. กรุงเทพฯ : 49กราฟิก & พับบลิชซัน, 2537.
- Adam Morioka. “Masters of design logo & Identity”. Quayside Publishing group. 2008.
- Chermeyeff, Ivan, Tom Geismar, and Staff Geissbuhler. TM : “Trademarks Designde by Chermeyeff & Geismar”. New York; Princton Architectural Press, 2000.

Jacobson , Egbert Editor. **"Trademark Design"**. Chicago : Paul Theobald ,1952.
Wheeler,Alina. **"Designing Brand Identity : A complete Group to Creating, Building,and Maintaining Strong Brands"**. New York : Wiley , 2003.
Amy Schell Editor. **"Desogn Alliance"**. Ohio,F&Wpubication,2005
Suzuka Yanagamoto. **"Departure"**. Glyph,2006

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University